

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatvs S. Inqvisitionis Hispaniarvm Qvalificatoris, Et
Olim Complvti Sacrae Theologiae Professoris. Opvs
Theologicvm, iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivr ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1664

Dispvatio VIII. De tempore, & duratione rerum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76990)

TRACTATUS IV. DE AETERNITATE DEI.

Postquam de immensitate Dei, siue existentia in omni loco tractauimus, sequitur, vt de ipsius aeternitate, siue existentia in omni tempore tractemus. Continebit autem tractatus iste duas tantum, disputationes, Alteram de tempore & duratione rerum in vniuersum. Alteram de ipsa Dei aeternitate.

DISPUTATIO VIII.

De tempore, & duratione rerum.

Tres sunt praecipui huius disputationis termini, *Tempus*, quod dicitur imaginarium; (spatiumque temporale dici potest propter analogiam, quam habet cum spatio locali); *Tempus reale*; & *Duratio*, *Tempus* imaginarium, spatium ve temporale dicitur illa capacitas successione, seu motus successiuus, quam nos concipimus adinstar cuiusdam fluxus continui vndequeque aeterni, seu infiniti, idest, tam a parte ante, quam a parte post, completisque, & quasi intra se recipientis sua partium successiuam, interminatamque extensionem, quaeunque quoquomodo existunt. *Tempus reale* dicitur fluxus iste motus Coelorum, a quo vicissitudo ista dierum, & noctium continua successione fluentium provenit. *Duratio* denique dicitur id, a quo vnaquaeque res habet existere in tempore. De quibus sigillatim.

QUESTIO I.

Quid sit; in quo ve consistat duratio, siue existentia rei in tempore.

Duratio, si strictam vocis significationem spectes, nihil est aliud, quam perseverantia in existentia. Vnde, loquendo strictè, res non dicitur durare, cum primum incipit existere, sed post: sicut non dicitur conservari, cum primum producit, sed post. In tota verò praesenti disput. latius accipitur *Duratio*, pro qua nis scilicet existentia rei in tempore, siue diuisibili, siue indiuisibili, siue primo, in quo res incipit existere, siue sequente, in quo perseverat. Quemadmodum vbicatio, seu praesentia localis communiter sumitur pro existentia rei in quouis loco. Vt ergo de existentia in loco, qua

vbicatio dicitur, generatim examinauimus, in quo consisteret disput. 5. quaest. 1. ita modo examinandum aggredimur, in quo consistit existentia in tempore, quam, late accepto hoc vocabulo, durationem vocamus. In praesenti autem non de duratione Dei, de qua postea, sed tantum de duratione creaturarum, & vniuersim omnium a Deo distinctorum correspondentium tempori agetur.

Supposito autem ex dictis in Pharo Scient. disput. 9. quaest. 6. quod existentia rei creatae non est aliquid realiter superadditum essentiae eius, sed quid omnino cum illa realiter identificatum, potissima difficultas huius quaestionis est. An existere rem in tempore aliquo, siue durare in illo, importet aliquid distinctum realiter ab ipsa re existente, & a tempore; vel prorsus nihil.

Prima sententia est, durationem rei in aliquo tempore nihil esse realiter rei superadditum, sed vel formalitatem ab ipsa re realiter indistinctam, vel denominationem ei semixtrinsecam coexistentiae sui cum tali tempore. Huius sententiae sunt Soar. disput. 50. Metaphys. sect. 1. & seqq. saepeque alibi. Vazq. 1. par. disput. 33. cap. 3. Molina quaest. 3. artic. 4. disput. 2. Valent. disput. 1. quaest. 1. punct. 3. Gillius lib. 2. tract. 10. cap. 6. num. 3. Pererius. lib. 12. Phys. cap. 5. proposit. 3. & 4. Pasol. 1. par. quaest. 10. artic. 1. dubit. 2. Alarc. tract. 6. disput. 6. cap. 7. num. 19. Pet. Hurt. disput. 17. Metaph. lect. 3. sub. 4. Franc. Alf. disput. 24. Phys. sect. 2. Ouedo contr. 16. Phys. punct. 1. Spinoz. disput. 12. Phys. sect. 4. Tellez disput. 45. Metaph. sect. 1. & apud eos alij.

Secunda verò sententia est, durationem rei creatae accidens quoddam esse realiter ei superadditum, ipsique inhærens, a quo habet, in tali, aut tali tempore existere. Non secus, ac praesentia localis rei creatae iuxta sententiam communem probatam a nobis supra disput. 5. quaest. 1. accidens est ei realiter superadditum, ipsique inhærens, a quo habet, in tali, aut tali loco existere. Hanc tenent D. Bonau. in 2. distinct. 2. 1. par. distinct. artic. 1. quaest. 3. Ricard. Maior, Argent. Henr. Tabel. & Conimbric. quos pro hac sententia refert, & sequitur Rub. in Phys. lib. 4. tract. de tempore quaest. 4. Salas 1. 2. tract. 7. disput. 2. sect. 12. num. 122. Murcia lib. 4. Phys. disput. 3. quaest. 4. Arriaga late eam probans in Physic. disput. 15. sect. 1. Card. Lugo tom. de Sacram. disput. 5. de Eucharist. sect. 5. num. 132. Carlet. disput. 38. Phys. sect. 1. Lynce lib. 7. Phys. tract. 2. cap. 2. & alij multi

multi recentiores. Neque abs re pro sententiâ istâ videntur aduocari posse Thomistâ, qui cum S. Tho. docent, existentiam creaturæ realiter ab eius essentiâ distingui. Exponi namque posse videntur, non de essentiâ præcisè, sed de essentiâ in tempore, quæ est ipsa duratio. Porro plerique huius sententiæ Auctores omnem durationem creatam penes diuisibilitatem spatij temporalis, seu temporis imaginarij, cui correspondet, diuisibilem ponunt, atque adeo compositam ex partibus suapte essentiâ successiuis, affixisque partibus dicti temporis, quo pacto partes vbiicationis extensæ localiter affixæ suapte essentiâ dicuntur partibus spatij localis. Non tamen desunt, qui durationem rerum permanentium indiuisibilem ponant in ordine ad tempus, atque adeo intrinsicè non successiuam. Durationem autem esse modum quemdam realiter superadditum, atque ita se ipso afficientem rem durantem, ceteri huius sententiæ Auctores aut expriment, aut supponunt, præter Arriag. Carlet. & Lynce, qui censent, esse, aut posse esse rem per vniõnem intermediam vnitam duranti. Sicut idem censuerunt de præsentia comparatione rei præsentis. Nonnulli verò eorundem Auctorum cum Card. Lugo tom. de Incarn. disput. 19. sect. 1. num. 20. opinantur, durationem ab actione, qua res durans producitur, & conseruatur, realiter distinctam non esse.

Propositio I.

5 Existere rem creatam aliquando, siue in aliquo tempore, aliquid importat distinctum realiter ab ipsâ re creatâ, & tempore: non secus, atque existere rem creatam alicubi, siue in aliquo loco, aliquid importat distinctum realiter ab ipsâ re creatâ, & loco.

Suppono vt principium certum apud omnes Auctores tam primæ, quàm secundæ sententiæ, res creatas, quæ de facto dantur, de quibusque sermo est in propositione, non esse affixas essentialiter alicui determinato tempori, determinatas ve essentialiter ad existendum in illo præ cæteris ex hypothesi, quod existant: sed esse ex suâ naturâ indifferentes ad existendum in hoc, aut in altero tempore; sicut indifferentes sunt ad existendum in hoc, aut in altero loco. Itaque, vt Deus creauit animam Petri verbi gratia in hoc sæculo post mille, & sexcentos annos à Christo natò, potuit creasse eandem in aliquo ex sæculis anterioribus, vel ad aliquod ex subsequentiibus eiusdem creationem differre. Et, vt Deus creauit hunc Mundum in tali parte spatij temporalis, seu temporis imaginarij, potuit aut ante, aut post illam pro arbitratu suo creare. Et, vt ego vsque ad hodiernum diem vixi, potui in aliquo ex annis præteritis vitam finisse; quo fieret, vt non existerem in tempore hodierno, in quo existo. Itaque de hoc principio nemo est, qui dubitet. Ex quo semel statuto censeo, propositionem nostram satis apertè, & efficaciter probari.

6 Probatum autem primò sic. Existere Petrum hodie, & existere Petrum, duo quæpiam sunt realiter separabilia. Ergo existere Petrum hodie, & existere Petrum, duo quæpiam sunt realiter inter se distincta. Ergo existere Petrum,

hodie, aliquid importat reale, quod non importat, existere Petrum: hoc autem dicimus durationem hodiernam Petri. Vtraque consequentia est euidenter: quia, quæ realiter sunt separabilia, non possunt non esse realiter distincta; & quoties duo quæpiam realiter sunt distincta, non potest non importare vnum aliquid reale, quod non importat aliud. Antecedens autem non minùs euidenter ostenditur: quia heri dabatur, existere Petrum, & tamen non dabatur, existere Petrum hodie; quod est, alterum horum ab altero separatum fuisse realiter; atque adeo ea realiter separabilia esse.

Respondent Aduersarij; existere Petrum hodie, includere quidem aliquid præter existere Petrum, quod dabatur heri, nempe existentiam temporis hodierni, quæ non dabatur heri; temporis, inquit, hodierni non realis, (quia duratio rerum non dependet à tempore reali, cum & ipsum reale tempus independenter ab alio reali tempore duret, & quæuis res alia durare possit independenter ab illo), sed imaginarij. Contra tamen; quia, præterquam quòd tempus imaginarium nihil est reale actuale, vt postea ostendemus, & Aduersarij consentunt; existere Petrum hodie, adhuc importat aliquid amplius, quàm existere Petrum, & existere hodiernum tempus imaginarium; quia hæc duo adhuc sunt separabilia realiter ab hoc, quod est, existere Petrum hodie. Si enim Petrus, qui existit heri, iam hodie non existeret, vt fuit possibile, cras foret verum, existisse Petrum, & existisse hodiernum tempus; & tamen non fuisset verum, existisse Petrum hodie. Quod argumento est manifesto, duo illa ab hoc tertio realiter esse distincta: de eodem enim nequeunt duo contradictoria verificari; atque adeo existisse Petrum hodie, aliquid reale importare, præter existisse Petrum, & existisse hodiernum tempus. Quod dicimus nos esse hodiernam, & superadditam durationem.

Respondent Aduersarij, durationem hodiernam Petri, præter existentiam Petri, & existentiam hodierni temporis, amborum coexistentiam, coniunctionem ve existentialem importare; vel, vt alij explicant, æqualem vtriusque existentie distantiam à puncto aliquo fixo, vt à puncto creationis Mundi. Benè. Sed infirma argumentum. Coexistere Petrum cum tempore hodierno, vel æquè distare à puncto creationis Mundi, est aliquid realiter separabile ab existere Petrum, & existere tempus hodiernum, vt constat ex dictis; siquidem dari possunt in rerum naturâ ista duo; quin Petrus coexistat cum tempore hodierno, aut æquè, atque illud, distet à puncto creationis Mundi; vti darentur in casu nuper proposito. Ergo coexistere Petrum cum tempore hodierno, aut æquè, ac illud, distare à puncto creationis Mundi, quidpiam est distinctum realiter ab existere Petrum, & existere tempus hodiernum, atque adeo aliquid reale importans, præter ista duo; quod est duratio hodierna Petri.

Vel aliter idem ipsum sic potest vgeri. 9 Obiectum huius propositionis, *Antichristus, & tempus crastinum existent*, est verum. Obiectum verò huius, *Antichristus, & tempus crastinum simul existent*, non est verum. Ergo ista obiecta realiter inter se distinguntur. Repugnat enim, vt de eodem obiecto reali verificentur simul duo contradictoria; qualia sunt, esse verum, & non esse

esse verum, Ergo obiectum secundum aliquid importat reale, quod non importat primum, nimirum durationem crastinam Antichristi non extitutam, Respondent iterum Recentiores, esse quidem verum, tum Antichristum, tum tempus crastinum extitutum: sed non cum equali distantia ab hodierno tempore, prout erat necesse, vt Antichristus in die crastino duraret, Miror tamen, hos Recentiores non advertere, semper nostrum eadem vi instaurari posse argumentum. Etenim loco illius obiecti, *Antichristus, & tempus crastinum simul existent*, ponatur hoc, *Antichristus, & tempus crastinum aequè distanter ab hodierno tempore existent*. Eademque prorsus efficaciam premet discursus factus, vt constat. Quod semper continget, quibusuis semper ibidem positis Aduersariorum terminis. In summam namque, quidquid dicitur esse duratio crastina Antichristi, siue coexistentia Antichristi cum tempore crastino, siue simultaneitas eorum, siue æqui distantia à puncto fixo, siue quidpiam aliud: certum est, complexum ex Antichristo, & tempore crastino esse futurum, & durationem crastinam Antichristi non esse futuram. Certum est etiam, Deum videre futurum, quidquid includitur in tali complexo, & non videre futuram talem durationem, Ergo talis duratio non potest non distingui realiter à tali complexo, ab omnibusque partibus eius tum collectivè, tum distributivè usurpatis.

10 Vrgetur deinde idem ipsum aliter. Equè repugnat, esse aliquid futurum, & non esse futurum id, quod est idem cum illo, ac repugnat, esse aliquid præsens, & non esse præsens id, quod est idem cum illo: siquidem tam primum, quam secundum contradictionem implicat, vt est notissimum. Ergo si duratio crastina Antichristi est idem cum aggregato ex tempore crastino, & Antichristo, & hoc est futurum; repugnat talem durationem non esse futuram. At tale aggregatum vere est futurum; secus talis duratio, Ergo hæc cum illo non est idem.

11 Præterea aliter. Esse futurum aggregatum ex tempore crastino, & Antichristo, compatibile est cum eo, quod Antichristus, & tempus crastinum non penetrantur temporaliter. Sed esse futuram durationem crastinam Antichristi, non est compatibile cum eo, quod Antichristus, & tempus crastinum non penetrantur temporaliter. Ergo, esse futurum tale aggregatum, aliud quid est realiter ab esse futuram talem durationem; proindeque hæc ab illo distinctum quid realiter est, Dico autem penetrari temporaliter ea, quorum vnum temporaliter intra aliud est iuxta inferius dicenda.

12 Vnde denique aliter. Duratio crastina Antichristi essentialiter sibi vendicat penetrationem temporalem Antichristi cum tempore crastino, Sed neque existentia Antichristi, neque existentia temporis crastini, neque vtriusque binarium vendicant sibi essentialiter talem penetrationem; siquidem eam de facto non sunt habitura, quando de facto sunt futura. Igitur duratio crastina Antichristi realiter est quid distinctum à tali binario, & eius partibus.

13 Hinc secundò probatur propositio à priori, Quoniam vnaquæque res creata indifferens est, vt supposuimus ex omnium consensu, ad existendum in hoc, aut in alio tempore, idque etiam post factam suppositionem, quod talia tempora sunt

futura, vnumquodque in suo gradu. Igitur, vt determinetur ad existendum in hoc potius, quam in alio tempore, aliquid debet ei adiungi suapte naturà determinatum ad hoc tempus præ alio. Consequentia est euidentis. Quia, quod per se non est tale, per aliud sibi adiunctum debet habere, tale esse; atque adeò res, quæ per se non habet, esse existens in hoc tempore potius, quam in alio, per aliud sibi adiunctum debet necessario id habere. Dices, per tempora ipsa determinari vnamquamque rem aliàs existentem, vt existat potius in hoc, quam in alio. Sed contra primò, Quia etiam ex suppositione temporum permanet vnaquæque res aliàs existens cum suâ predictâ indifferentiâ, vt statumus. Ergo aliquid aliud præter tempora desideratur, quo talis indifferentiâ tollatur. Contra secundò, Quia quoduis tempus non aliter, quam per suam existentiam, qualis qualis ea est, determinare potest rem aliàs existentem, vt in ipso præ alio existat, vt constat. Sed, suppositâ existentia cuiusvis temporis, adhuc vnaquæque res aliàs existens manet indifferens ad existendum in ipso, vel non existendum: siquidem suppositâ existentia temporis hodierni, potui ego non existere in ipso existens in alijs temporibus: innumeratæ res non existunt hodie, quæ potuerunt hodie existere; de factoque in alijs temporibus, aut existerunt, aut existunt. Igitur, præter quoduis tempus existens, aliquid aliud determinatum deest, vt vnaquæque res aliàs existens in ipso præ alio sit existens. Quod durationem superadditam dicimus.

Tertiò probatur propositio. Quia, velle 14 Deum efficaciter existentiam Petri in tempore A, non est velle existentiam Petri dumtaxat. Aliàs idem esset velle existentiam Petri in tempore A, ac velle existentiam Petri in tempore B. Quod est absurdum. Nec est, velle existentiam Petri, & existentiam temporis A dumtaxat; (dato quod tempus A imaginarium, de quo agitur, volubile sit à Deo efficaciter, quod tamen est falsum). Aliàs non posset Deus velle existentiam Iohannis in tempore A, & existentiam Petri in alio quouis tempore, quin vellet existentiam Petri in tempore A: siquidem id ipsum esset velle existentiam Petri, & existentiam temporis A. Quod tamen etiam est absurdum. Igitur, velle Deum existentiam Petri in tempore A, velle aliquid aliud est præter existentiam Petri, & existentiam temporis A. Quod nos dicimus durationem Petri suapte essentiali respondentem tempori A.

Si dicat aliquis, volitionem, qua Deus vult 15 existentiam Petri in tempore A, ex parte obiecti nihil aliud tangere præterquam tempus A, & Petrum; ex peculiari tamen modo tendendi, tangendique ea duo habere, vt non possit non ponere Petrum existentem in tempore A, quod tamen aliæ volitiones non habent, etsi integre tangant idem obiectum. Contra primò, Quia hoc iam est manus dare, & fateri, hoc, quod est, Petrum existere in tempore A, præter existentiam Petri, & temporis A, aliquid aliud inuoluere, prout argumenta nostra contendunt, nempe peculiarem Dei volitionem. Contra secundò, Quia iuxta hunc modum philosophandi equali iure possent in peculiarem Dei volitionem referri omnes modi rerum creaturam. Atque ita dici, præsentiam, qua vnaquæque res est in loco, nihil aliud esse à peculiari Dei volitione, qua Deus vult, vt sit in eo loco. Motum localem nihil esse aliud

aliud à serie peculiarium Dei volitionum se succedentium, ponentiumque rem successiue in spatio extenso locali. Actionem, qua ignis producit calorem, & quæuis causa suum effectum, nihil esse aliud à peculiari Dei volitione, quæ vult, vt talis effectus existat à tali causâ, cum posset velle, vt existeret ab aliâ. Vnionem, quæ qualibet extrema vniantur, aliud non esse à peculiari Dei volitione, quæ vult, vt vniantur, &c. Quod esset totam Philosophiam, ac Theologiam inuertere. Contra tertio. Quia pro effectibus formalibus, quos deprehendimus in rebus, non est recurrendum ad volitionem diuinam tanquam ad formam, aut partiale eorum constitutum, nisi quando ita sunt morales, vt sine tali volitione consistere non possunt, vt est punitio peccatorum, remuneratio meritorum, & similes. At duratio rerum in tempore nihil habet moralitatis, sed quid prorsus physicum est, vt ex se patet. Igitur integrè est constituenda ex parte obiecti volitionis diuinæ. Quod fieri non potest, nisi, præter existentiam rei durantis, & tempus, aliqua insuper forma physica superaddatur, vt argumenta nostra probant.

16 Quarto probatur propositio. Quia præsentia rerum in loco non potest non esse forma realiter superaddita, intrinsecaque rei præsentis, vt disp. 5. quæst. 1. probauimus, & contentur Aduersarij. Ergo duratio rerum in tempore non potest non esse forma realiter superaddita, intrinsecaque rei durantis. Negant paritatem. Quia, inquit, cum spatium locale sit permanens quoad omnes suas partes, per nullius nouum aduentum potest determinari res ad existendum denuò hic, aut ibi, vbi antea non erat; necesseque subinde est addere formam denuò aduenientem, per quam determinetur. At verò, cum spatium temporale è contra quoad omnes suas partes sit successiuum, per vnifcuiusque aduentum determinatur res existens, vt illi coexistat, siue ei correspondeat, siue in ea duret; quin sit necessaria vlla alia forma, qua res intrinsecè duret. Quemadmodum, arbor plantata in ripâ fluminis absque vllâ sui mutatione intrinsecè sit successiue præsens, seu correspondens omnibus partibus aquæ successiue fluentibus.

17 Contra tamen est primò. Quia, licet ob differentiam datam spatij localis, & temporalis efficeretur, vt partes huius præ illius rem semel iam existentem in aliqua primâ se ipsis determinarent extrinsecè, vt sibi denuò succedentibus denuò coexisteret absque aliâ intrinsecè formâ superadditâ successiue. At certè, vt res inciperet existere in primâ potius, quàm in secundâ, vel tertiâ, ipsa pars prima determinare non posset; cum nihil peculiare ea habeat præ cæteris, ratione cuius inciperet res existere in illâ potius, quàm in secundâ, vel tertiâ, vel aliqua aliâ ex anterioribus. Aliquod ergo determinatum superaddendum esset; quod, cum nequat esse volitio Dei, vt constat ex paulò antea dictis, esset duratio superaddita suapte naturâ ponens rem in primâ temporis parte, in qua existere inciperet. Quemadmodum, vt arbor aliâs indifferens ad existendum prope flumen, vel procul, extrinsecam, & successiuam è propinquo correspondentiam habeat cum omnibus partibus aquæ successiue fluentibus, prius necessariò debet per præsentiam intrinsecam sibi, & superadditam prope flumen locari. Ex quo patet, per successionem, quam habent partes spatij tempora-

lis præ partibus spatij localis, non excludi necessitatem omnis superadditæ durationis. Siquidem saltem in primâ parte spatij temporalis, in qua vnaquæque res incipit esse, illam necessariò debet habere.

Verùm, quòd non solum in primâ, sed in 18 omnibus, in quibus durat, debeat illam habere, æquè, ac in omnibus partibus spatij localis in quibus sit præsens præsentiam superadditam, habet, aliunde ostenditur. Quoniam, etsi partes spatij temporalis à partibus spatij localis in successione differant, conueniunt tamen cum illis in indifferentiâ, quam habent, vt penetrentur, vel non penetrentur cum rebus aliâs existentibus; quæ indifferentiâ, vt nequit tolli à partibus spatij localis in ordine ad penetrationem localem, nisi per præsentiam superadditam, ita nequit tolli à partibus spatij temporalis in ordine ad penetrationem temporalem, nisi per superadditam durationem.

Quod vt penitus tandem comprehendatur, 19 animaduertenda est quædam generalis, atque certissima denominationum doctrina alibi à nobis demonstrata. Nimirum. Quoties duo quæpiam extrema se ipsis, & nullâ aliâ interueniente entitate, aliquam denominationem subeunt prout existentia, non potest non talis denominatio adeò esse illis necessaria, & essentialis, vt nullam ad carendum illa indifferentiam habeant ex suppositione, quòd existant. Est clarum. Quia, cum illa denominatio ab ipsis extremis non distinguatur à parte rei; siquidem illa sola sunt realia fundamenta eius, vt posuimus; tam necessarium est, illam habere, dum existunt, quàm necessarium est, habere se ipsa, siue esse id ipsum, quòd sunt. Sic, quia quantitas A, & quantitas B à se ipsis solis denominantur æquales, distinctæ, dissimiles, commensurabiles, &c. impossibile omninò est, eas existere, quin sint æquales, distinctæ, dissimiles, commensurabiles, &c. Quoties verò duo quæpiam extrema prout existentia indifferentia sunt ad subeundam denominationem aliquam; quia existere aliquando possunt, quin illam subeant; tunc talis denominatio ab ipsis solis nasci non potest; sed aliquod aliud insuper fundamentum reale eius debet interuenire. Hoc dictum demonstratur ex primo. Quia, si ex solis extremis proueniret denominatio, citra omnem indifferentiam esset eis necessaria, vt vidimus. Ergo, quando non est eis necessaria, non prouenit ex illis solis. Ergo ex alio quopiam.

Ex his ostendo satis clarè, non posse rem 20 creatam existere in vllâ parte spatij temporalis, seu temporis imaginarij absque superadditâ duratione. Quia hoc, quòd est, talem rem in tali parte temporis existere, siue in ea durare, siue cum eâ mutuo penetrari temporaliter, denominationes sunt non necessariae, & essentielles, sed accessoriae, & contingentes his duobus extremis prout existentibus, siquidem ambo possunt existere, quin mutuo temporaliter penetrentur, & quin alterum existat, siue duret in alio, vt constat. Ergo tales denominationes non ex solis istis extremis, sed ex aliquo alio insuper fundamento realiter interueniente proueniunt. Quòd, cum non sit volitio Dei, vt constat ex dictis; erit duratio superaddita. Aliud enim excogitabile esse non potest, vt & Aduersarij ipsi supponunt.

Quintò probo ab absurdo propositionem. 21
Quia

Quia si vnaquæque res per suam dumtaxat, & temporis imaginarij existentiam (qualis qualis hæc est, de quo postea) in tali tempore duraret, nulla res semel producta à Deo, & existens posset duratione privari, sed necessariò semel in aliquo tempore existens semper, & in toto tempore subsequente, prouindeque in æternum existeret. Cùm enim durare rem in omnibus partibus totius æterni temporis subsequentis, nihil sit aliud in datà hypothesi, quàm, rem habere existentiam, & tales temporis partes habere esse, quale habent, cùm dicuntur existere; supponitur enim denominationem istam ex his dumtaxat extremis, nihilo alio interueniente, confurgere. Cùm item Deus impedire non possit, quominus partes dicti temporis successiuè in æternum fluant, & habeant esse, quale quale habent, vnaquæque in suo gradu, iuxta postea dicenda; atque adeò ablatio huius extremi denominationis prædictæ non cadat sub potestatem Dei; hoc ipso, quòd Deus semel poneret extremum alterum dando existentiam rei, nullatenus esset iam impedibilis dicta denominatio; nullaque subinde potentià posset iam fieri, vt res non duraret in æternum, quòd erat absurdum probandum.

22 Sed cur, inquires, in datà hypothesi non poterit Deus rem semel existentem destruere? qua destructa mox cessabit eius duratio? Dico: quia impossibile est rem destrui, & perire, duratione eius perseverante; eo quòd durare non potest in tempore, quòd non existit, vt est notissimum. In datà autem hypothesi duratio rei semel existentis cessare non potest. Igitur neque res ipsa potest destrui, & perire. Cùm enim durare rem in datà hypothesi, nihil sit aliud, quàm, quòd res sic semel existens secundum se in rerum naturà, & quòd tempus in quo durat, suo modo etiam existat: quàm impossibile est, & chymericum, vt res semel existens secundum se in rerum naturà, non sit semel existens secundum se in rerum naturà, tam impossibile est, & chymericum in datà hypothesi, vt cesset rei duratio. Quippe ex defectu alterius extremi cessare non potest: eùm non sit minùs chymericum, & impossibile, vt fluxus continuus partium æterni temporis, quo pacto ille habet esse, se sistat, & cesset.

23 Sextò probatur propositio. Quoniam, nisi essent possibiles superadditæ durationes, se ipsis affixæ essentialiter spatio temporali, se ipsis essentialiter successiuæ, seque ipsis essentialiter tantum distantes inuicem temporaliter, nec plus, nec minùs, aut temporaliter contiguæ, impossibile esset tempus; sicut esset impossibilis locus, nisi essent possibiles vbiaciones essentialiter immobiles, & inter se inuicem tantum distantes, &c. prout dicebamus disput. 5. quest. 1. At tempus esse impossibile, dici non potest. Ergo nec dici potest, esse impossibiles superadditas durationes habentes proprietates commemoratas. Minor est certa; & consequentia bona. Probat maior: quia, vt est de conceptu essentiali loci iuxta omnium consensum, esse immobilem, tantumque subinde distantem ab alijs locis, nec plus, nec minùs, aut eis contiguum, &c. ita est de conceptu essentiali temporis iuxta omnium etiam consensum, esse essentialiter successiuum, constareque partibus suapte essentiæ aut contigujs, aut tantum inter se distantibus, nec plus, nec minùs; atque adeò componentibus se-

riem quamdam extensionis temporalis ex suis certis, fixisque gradibus essentialiter inuariabilibus coalescentem; prout ampliùs ex dicendis constabit. Hoc autem habere nequit tempus nisi à durationibus, quæ habeant proprietates commemoratas; quandoquidem illas non habent cætera entia, non solum permanentia, sed successiuæ, vt motus. Cuncta quippe indifferentia, sunt ad existendum in hoc spatio temporali, vel alio; partesque motus non essentialiter, sed ex accidente sunt successiuæ; possent enim, quantum de se est, absque vllà successione à Deo in momento causari. Quòd si durationes prædictarum proprietatum possibiles sunt, de facto etiam dantur in rebus: quia de facto dantur temporarum tales proprietates habentia, à quibus & res ipsæ illas mutuuntur prout durantes in talibus temporibus, vt ex dicendis ampliùs constabit.

Septimò denique probari potest propositio 24 auctoritate Patrum sæpe docentium in eo ab æternitate Dei durationem creaturæ differere, quòd illa (prout condistincta scilicet à tempore extrinseco) indiuisibilis est, & tota simul: in hac verò distinguere est præsens, præteritum, & futurum. Hæc enim tria distinguere non possent in duratione creaturæ permanentis, vt Angeli, prout condistincta similiter à tempore extrinseco, nisi ea esset superaddita, & diuisibilis, & successiuæ. Videantur ad rem Boet. lib. 5. de consol. prosà vlt. Ansel. in Monol. cap. 18. 21. & 24. August. lib. 11. Confess. cap. 14. & tract. 99. in Ioan. Greg. lib. 4. Moral. cap. 27. Pet. Damian. epist. 4. de omnipotentia Dei cap. 6. Bernard. ferm. 8. in cant. Isido. lib. 1. sentent. & lib. de summo bono cap. 6. & alij. Ex quorum verbis apparebit, eos pro nostra sententiâ stare, nec posse sine violentiâ trahi in oppositam.

Restat modò, vt argumenta diluamus, quæ 25 contra propositionem datam opponi solent. Sit, que primum vulgare illud, quo præscribitur, ne multiplicentur entitates sine necessitate. Cæterum quanta sit necessitas superadditæ durationis, satis superque ostendunt argumenta à nobis pro illa facta.

Secundò obijcitur. Deus durat sine dura- 26 tione superaddita. Ergo & creatura potest. Nego consequentiam, quòd attinet ad creaturas indifferentes ad existendum in hoc vel altero tempore, quales fere sunt, quæ dantur de facto, Deus enim non ita est indifferens, sed determinatus à se ad existendum in omni tempore. Vtrum autem sit possibilis, aut etiam detur aliqua creatura determinata suapte essentiæ ad existendum in aliquo tempore, atque adeò non indigens ad durandum in illo superadditâ duratione, inferius proposit. 4. dicetur.

Tertiò obijcitur. Si daretur duratio super- 27 addita rei existenti, prius naturâ existeret ipsa res, quàm talis duratio, utpote cuius illa causa materialis esset, sed non existeret extra omne tempus: quia non datur extra. Ergo existeret in aliquo tempore. Ergo duraret in illo prius naturâ, quàm haberet superadditam durationem. Hæc igitur ad durandum impertinens est. Respondeo primò, hoc argumentum etiam fieri posse contra præsentias locales superadditas, seruata proportione. Quas tamen fere omnes admittunt. Respondeo secundò, in præsentia etiam materiam eadem vi militare illud contra Adversarios; prouindeque ab illis etiam solui debe-
re:

re: apud quos existentia rei præcisè sumpta etiam est prius naturâ, quàm rei duratio: quia hæc præter rei existentiam aliquo modo includit tempus, in quo res durat; & omnis pars prius naturâ est, quàm totum coalescens ex illâ. Tum, quia ab existentia rei ad durationem eius in tali tempore non valet subsistendi consequentia, benè tamen è contra; quo titulo etiam iuxta definitionem Aristotelicam non potest non existentia rei in omni sententiâ prius naturâ esse, quàm rei duratio in tali tempore. Respondeo ergo tertio pro omnibus, prius naturâ, quàm res existens duret in tempore, existere quidem cum præcisione ab omni alio conceptu: atque adeò in illo priori neque existere in aliquo tempore, neque extra omne tempus, sed præcisè: & consequenter nec durare in tempore ante, quàm accedat duratio, vt argumentum prætendebat.

38 Quartò obijcitur. Si duratio rei est quid superadditum, prius naturâ dedit Deus Petro existentiam, quàm daret illi durationem in instanti A. Ergo, cum Petrus sit indifferens ad existendum in quouis alio instanti, Petro iam existenti in illo priori naturâ potuit Deus loco durationis respondentis instanti A dare durationem respondentem instanti M post mille annos futuro. Ponamus ergo id factum. Quo casu, cum Petrus ponatur existens prius naturâ, quàm duratio respondens instanti A, & hæc suapte essentiâ sit prior tempore per mille annos duratione respondente instanti M; consequens est, vt Petrus in casu posito millesimo anno ante instans M iam sit existens. Tum sic. Aut Petrus, postquam exitit in illo priori naturâ ante durationem respondentem instanti A, statim accepit durationem respondentem instanti M; aut illam accepit post mille annos. Si primum. Ergo Petrus duravit in instanti M millesimo anno ante aduentum instantis M; quod est chymæricum. Si secundum. Ergo Petrus existens absque duratione superadditâ expectauit per mille annos durationem respondentem instanti M. Quod ipsum est, durasse per mille annos absque duratione superadditâ contra doctrinam nostram.

29 Hoc etiam argumentum contra præsentias locales superadditas fieri potest. Et in præsentia contra omnes: siquidem in omnium sententiâ existentia rei prior naturâ est, quàm eius duratio, vt paulo ante ostensum est. Ergo, vt pro omnibus ego ad illud respondeam, noto primò, non posse quidpiam esse prius naturâ, quàm aliud, nisi vtrumque habeat esse, quia non potest dari prius sine posteriore. Vnde existentia rei respectu eius durationis, quam habet de facto, potest dumtaxat esse prior naturâ. Noto secundò ex doctrinâ tradendâ infra quæst. 6. impossibile omnino esse, vt res aliqua existat à parte rei ab omni tempore absolutâ, sed quidquid à parte rei existit, in aliquo tempore determinato debere necessariò existere, quantumuis illud sit indifferens ad existendum in diuersis: quia à parte rei nec tempus, nec quidpiam aliud datur vagum iuxta doctrinam generalem traditam in Pharo Scient. disput. 10. quæst. 2.

30 Ex his ad argumentum dico. Tunc solùm est Petri existentia prior naturâ eius duratione, respondente instanti A, quando de facto accipis Petrus talem durationem. Si verò Deus

loco durationis respondentis instanti A daret illi durationem respondentem instanti M post mille annos futuro, tunc quidem Petri existentia non esset prior naturâ duratione respondente instanti A, sed tantùm duratione respondente instanti M, iuxta notationem primam; atque adeò nullâ prioritare temporis præcederet ipsum instans M: sed illud esset primum, instans in quo Petrus tum existere, tum durare inciperet. Quo cessat argumentum factum.

Sed dices. Ponamus ergo Petrum existere, & durare duratione respondente instanti A; (quo casu citra dubium iam existeret Petrus millesimo anno ante instans M); conferrique à Deo illi quasi per saltum durationem respondentem instanti M, nullâ alia prius collatâ ex intermedijs durationibus. Et redit argumentum factum. Respondeo, id fieri non posse, nisi corrupto Petro immediatè post instans A, & post mille annos reproducto in instanti M. Alioquin, si Petrus, retentâ, & non amisâ existentia, à duratione in instanti A quasi per saltum transfret ad durationem in instanti M, non posset non toto eo tempore intermedio existere, absolutus ab omni tempore; quod est impossibile iuxta notationem secundam. De quo plura infra quæst. 6.

Alia quædam argumenta possent adiungi desumpta à negationibus rerum, quarum duratio in tempore necessariò admittenda cum doctrinâ traditâ de durationibus superadditis rerum positiuarum non videtur benè componi. Verùm, quàm benè componatur, ex dicendis infra quæst. 7. de durationibus negationum comperitur fiet.

Propositio 2.

Effectus formalis proprius durationis superadditæ est, reddere rem, quam afficit, contiguam, seu immediatam alijs rebus; aut ab eis distantem tantum, vel tantum temporaliter in serie extensionis temporalis, idque vel à parte ante, vel à parte post; aut penetratam cum illis in eodem gradu talis seriei, suppositis tamen aliarum rerum durationibus.

Tantumdem, seruata proportione, dixi de præsentia locali disput. 5. quæst. 1. proposit. 2. Itaque duratio, qua ego duro hodie, contiguam, siue immediatam me constituit temporaliter à parte ante rebus, quæ durarunt heri, & à parte post rebus, quæ durabunt cras. Distantem autem me constituit à parte ante à rebus, quæ durarunt toto tempore antecedente, magis, vel minus iuxta gradum seriei temporis, in quo durarunt; & à parte post à rebus, quæ durabunt pariter toto tempore subsequente. Penetratam denique me constituit temporaliter cum rebus, quæ simul mecum hodie durant. Ex quo patet, duplex esse genus durationum possibile. Aliæ enim sunt, quæ seriem quamdam extensionis temporalis suapte essentiâ componunt vtrumque infinitam, scilicet à parte ante, & à parte post, diuersisque subinde partibus spatij temporalis respondent. Aliæ, quæ suapte etiam essentiâ intensionem quamdam temporalem conficiunt, eidemque subinde parti spatij temporalis

poralis respondent. Et hæc quidem inter se penetratæ, illæ vero inter se contiguæ, aut distantes sunt temporaliter magis, aut minus iuxta maiorem, aut minorem multitudinem interpositarum; talesque reddunt res, quas afficiunt. Et denominatio quidem distantis, aut contiguæ, aut penetratæ semixtrinsecæ est, reipsâ in ambobus extremis consistens. Vnde triplex distingui potest distantia, contiguitas, & penetratio temporalis. Realis, quando ambo extrema sunt realia. Imaginaria, quando ambo extrema sunt partes spatij temporalis, seu temporis imaginarij. Et mixta, quando alterum extremum reale, & alterum imaginarij est. Nisi quod penetratio purè imaginaria non datur: quia vnâ pars temporis imaginarij cum alia penetrari non potest. Vide hæc latius exposita in simili loco citato circa præsentiam localem.

34 Ex his collige primò, durationem reipsâ neque respectum, neque connexionem habere, cum tempore imaginario quatenus tali. Tamen si ei suapte essentia affixa dicatur: tum quia respectiue ad illud discernitur à nobis eius essentia, & gradus fixus, quem, ea constituit serici temporalis: tum maximè quia cum fundamento illius reali intrinsecè est reipsâ connexa, prout dictum in simili de præsentia loco citato. Secundò collige, durationem non respicere intrinsecè tempus reale extrinsecum in motu Cælorum consistens; quia sine hoc, vel cum illo potest existere. Tertio, vnâ durationem intrinsecè non respicere alias. Tamen si semixtrinsecè denominetur relatè ad illas aut distans, aut contigua, aut penetrata: quo etiam pacto, vt dictum est, ratione durationum denominantur res durantes. Quem admodum etiam tam res durans, quàm eius duratio semixtrinsecè denominantur à tempore extrinsecò aut ei præsentis, aut in eo contentæ, aut ab eo distantes, &c. Quæ itidem loco citato fusius in simili sunt exposita.

35 An vero duratio, & res durans denominentur semixtrinsecè (tamen si necessariò) ab spatio temporali, seu tempore imaginario, cui respondent, illi præsentis, durantes in illo, cum illo penetratæ, &c. dubitabile est. Affirmo; vt ibidem in simili de præsentia, & re præsentis affirmari, & probari. Quæ probatio huc pariter aduocanda, non repetenda est. Adiungo tamen specialem confirmationem inde desumptam, quòd Deus non dicitur hodie existere, siue durare in spatio temporali, in quo durabit Antichristus, atque adeò nec tali spatio nec rebus tunc extituris coexistere, aut penetratus temporaliter esse: cum tamen hodie eandem secum identificatam habeat æternitatem, seu durationem, qua in tali spatio extiturus, seu duraturus est. Igitur vniuersaliter durare in spatio aliquo temporali, seu tempore imaginario, præter intrinsecam durationem rei durantis, ipsum spatium temporale, seu tempus imaginarij inuoluit; atque adeò denominatio est semixtrinsecè desumpta ab illo.

Propositio 3.

36 Duratio non res, sed modus rei durantis est. Neque possibilis est duratio à re durante distincta, quæ non sit modus eius.

Hæc propositio est omnium, qui durationes superadditas adstruunt, præter Arriagæ, Carletonis, & Lyncei, qui durationes, sicut & præsentias locales, res esse, aut posse esse, non verò modos, arbitrantur. Contra quos oppositum statui, & probavi agens de præsentia disput. 5. quæst. 1. proposit. 3. Probationesque adductæ ibi potiore etiam iure faciunt pro duratione. Recognoscantur, & huic propositioni applicentur, Exillimo autem contra Card. Lugo citatum supra num. 5. durationem modum esse specialem de facto (quidquid sit de possibili) distinctum realiter ab actione, qua res durans producitur, & conseruatur. Primò: quia præsentia localis, cui assimilatur duratio, modus est specialis distinctus ab actione, qua fit, & conseruatur res præsentis, vt statui disput. 5. quæst. 1. Secundò: quia, rem durare, siue tempori correspondere, & rem fieri, aut conseruari, effectus sunt formales diuersi; atque adeò à diuersis formis censendi sunt nasci. Tertio: quia duratio diuina à Deo indistincta longè à conceptu actionis abest, vt constat. Ergo idem censendum est de creatâ distincta à creaturâ. Quarto: quia, sicut indifferentia effectus, vt fiat ab hac, aut ab aliâ causâ, arguit (dum fit ab hac) distinctionem actionis ab ipso; ita indifferentia durationis rei in tali tempore, vt ab hac, aut ab aliâ causâ proueniat, similiter arguit distinctionem actionis oriundæ ab hac (dum ab hac prouenit) ab ipsâ duratione. Quoties enim est res indifferens, vt fiat ab hac, aut aliâ causâ, proculdubio est indifferens etiam consequenter, vt ab hac, aut ab aliâ causâ accipiat suam durationem, sicut & suam entitatem. Quintò denique: quia non est, cur actio rei permanentis non sit etiam permanens. Eset autem successiua essentialiter, si esset à duratione indistincta, vt ex dicendis in seqq. appareret.

Propositio 4.

Possibilis est res tam substantialis, 37 quàm accidentalis, quæ se ipsâ sine aliâ duratione superadditâ duret in aliquo spatio temporali, atque adeò ei essentialiter affixa sit.

Ita etiam censet Arriaga disput. 15. Phys. sect. 2. & idem ego censui & probavi quæst. citatâ proposit. 4. de re indistincta à suâ præsentia locali. Recognoscatur etiam probatio illa, & huc applicetur. Vtrum autem duratio diuisibilis siue indistincta, siue distincta à re durante spatio temporali diuisibili affixa possibilis sit, examinabimus inferius quæst. 3. Vbi etiam videbimus, an omnis duratio creata de facto penes diuisibilitatem temporis, cui correspondet, sit diuisibilis.

QVÆSTIO II.

Quid sit spatium temporale, siue tempus imaginarij. Et quid tempus reale.

Petrus Cassendus, qui tom. 1. in Philosophiam 38 Epicuri à pag. 605. cum Epicureis, & alijs
cx

ex principis Philosophis enixè contendit, spatium locale rem quamdam esse æternam, immobilem, & incorpoream, prout vidimus disput. 5. quæst. 2. eodem pacto philosophatur ibidem de spatio temporalis; nisi quod hoc successuum suapte essentia, illud verò permanens est. Vnde tale spatium temporale ipsum reale tempus esse asseruerat: nec vllum aliud reale tempus recognoscit. Ceteri vero Philosophi in eâ questione citati unanimiter tenent, spatium temporale, quod tempus imaginarium dicitur, nullatenus esse, quidpiam posituum à Deo distinctum, & actu existens à parte rei; sed vel esse capacitatem, quamdam motus, seu successus durationum, vtriusque infinitæ consistentem in possibilitate ipsius successus, seu motus, vt censent plerique; vel esse ipsam Dei æternitatem prout virtualiter diuisibilem, vt non nonnemo opinabitur; vel negationem necessariò successuum alicuius chymaræ; vel negationem non tollibilem successuum durationum, vt censet Carler. disp. 37. Phyl. sect. 2. vel denique merum figmentum, consentaneè ad varios modos philosophandi de spatio locali in dictâ quæst. 2. recensitos. De tempore autem reali communiter censent Doctores, aut esse cuiusvis motus existens extensionem, seu durationem successiuam; aut certè durationem successiuam vnus motus Primi mobilis, quæ notissima cuiusvis motus mensura est.

Propositio I.

39 Spatium temporale, quod tempus imaginarium appellant, non est aliquid reale, & verum actu existens à parte rei.

Quoniam huiusmodi spatium, seu tempus ex conceptu suo, vt omnes fatentur, extensio quædam est successiuæ, seu fluxus quidam successiuus adinstar motus, perpetuus, vtriusque infinitus, siue carens principio, & fine, inuariabilis, incorruptibilis, à Deo distinctus, & independens ab ipso Deo. Tale autem quid verè, & realiter existens non datur, vt constat ex fide. Ergo, &c. Quæ videnda supra disput. 5. quæst. 2. proposit. 1. & huc applicanda.

Propositio 2.

40 Independentè à conceptione, siue imaginatione nostrâ consistere dicendum, est spatium temporale in possibilitate reali, & verè durationum successiuè fluentium, constituentiumque subinde seriem quamdam successus continuationem, & vtriusque infinitam, scilicet à parte ante, & à parte post: quæ possibilitas capacitas quædam realis omnium, quæ existere, & durare possunt, venit dicenda, non quidem realitate existentia, sed realitate essentia, seu quiditatis, seu possibilitatis, iuxta doctrinam vniuersalem de statibus rerum traditam in Phæto Scient. disput. 10.

Ita censent reipsâ, aut etiam loquuntur multi ex commemoratis Doctõibus pariter iure optimo, quod ad præsens attinet, de spatio

temporali, atque de spatio locali philosophantes, nisi quod locale permanens est, temporale autem successuum. Itaque, sicut spatium locale reuerà possibilitas est vocationum sine fine, circumquaque extensarum, siue vnus vocationis circumquaque infinitè extensa, vtpote ex infinitis partibus localis extensionis composita: in talique proinde vocatione non quidem existentialiter, sed purè possibiliter, atque adeò quiditativè sumptâ consistit. Tamen si à nobis concipiatur per speciem cuiusdam magnitudinis circumquaque infinitæ actualiter existentis; eoque titulo spatium imaginarium dicatur; prout latius disput. 5. quæst. 2. proposit. 2. explicatum est. Sic pariter spatium temporale reuerà in possibilitate consistit cuiusdam seriei vtriusque infinitæ durationum, seu partium vnus durationis continuationem se se succedentium secundum prius, & posterius: aliudque subinde non est reipsâ ab eiusmodi serie non existentialiter, sed purè possibiliter, atque quiditativè sumptâ. Tamen si à nobis concipiatur adinstar cuiusdam fluxus, seu motus actualiter & successiuè existentis, principioque, & fine carens, atque adeò vtriusque, scilicet à parte ante, & à parte post, infiniti; quo iure illud tempus imaginarium vocatur. Et, sicut spatium locale realis quædam capacitas est (realitate non existentia, sed essentia, seu quiditatis) omnium eorum quæ existere possunt, siue vbiari in loco; sic spatium temporale realis capacitas est (realitate non existentia, sed essentia, seu quiditatis) omnium eorum, quæ existere possunt, siue durare in tempore. Demum, sicut spatium locale imaginarium mensura nobis communis est omnium existentium in loco; sic spatium temporale imaginarium mensura nobis communis est omnium existentium in tempore. Et, qua veritate vnumquodque dicitur in spatio locali vbiari, eadem dicitur durare in spatio temporali. Et, qua ratione à partibus spatij localis, & ab vocationibus eis respondentibus euadunt quælibet extrema aut inter se distantia, tantum, vel tantum, aut inter se contigua, aut inter se penetrata localiter; eadem à partibus spatij temporalis, & à durationibus eis respondentibus euadunt quælibet extrema aut inter se distantia tantum, vel tantum, aut inter se contigua, aut inter se penetrata temporaliter. Recognoscantur cuncta dicta loco citato de spatio locali, siue de spatio imaginario, & applicentur, proportione seruata, spatio temporali, siue tempori imaginario. De vtroque enim ferme in omnibus philosophandum est consimiliter.

41 Ex quibus inferitur primò, spatium temporale, siue tempus imaginarium nequaquam consistere in æternitate intrinsecâ Dei virtualiter diuisibili. Secundò, neque consistere posse in negatione aut alicuius chymaræ impossibilis, aut aliarum durationum non tollibilium. Tertio, neque esse merum figmentum absque reali fundamento constructum. Quæ omnia eisdem etiam rationibus, seruata proportione, probanda veniunt, quibus de spatio locali, siue de spatio imaginario probata sunt loco citato. Recolat eas vniquisque, & huc applicet, ne nos actum agamus.

Propositio 3.

42 Tempus reale dicitur vniuersè omnis duratio realis, & successiva motus. Specialius tamen duratio successiva motus cœlorum oriundi à Primo mobili.

Priorem partem huius propositionis voluit sibi Aristot. lib. 4. Phys. text. 101. cum tempus vniuersè definiens dixit, *Est numerus motus secundum prius, & posterius*. Quasi diceret, est successiva duratio partium motus ab ipsa sua successione numerabilium secundum prius, & posterius, itaque omnis series durationum partium successuarum cuiusvis motus tempus vniuersè appellatur. Quinimo series item durationum successuarum cuiusvis rei permanentis tempus venit dicenda; cum & ea motus quidam sit successiuus, extensioque quadam secundum prius, & posterius, quæ propria est temporis. Potissimum vero dicitur tempus series durationum partium successuarum motus diurni cœlorum oriundi secundum priscos Mathematicos à motu Primi mobilis, causantisque vicissitudinem hanc, quam cernimus dierum, & noctium, partiumque earum, siue horarum successione; quam experimur. Huiusmodi quippe motus successio vniuersalior est, & notior, & vniiformior, & consequenter aptior, vt nobis mensura sit, quam metiamur; quæcunque existunt, atque adeò durant in tempore.

43 Ceterum, quia vniuersalior adhuc nobis mensura est tempus imaginarium, vt pote quo & ipsam durationem motus cœlorum, & cætera tempora realia, siue realiter existentia à nobis mensuranda veniunt, Quinimo ob eam, quam habet realitatem quiditativam, atque purè possibilem constituentem ipsum capax reuerà omnium, quæ successiuè durare possunt, vt explicauimus, non abs iure potest, atque etiam frequenter solet tempus dici absolute. Propterea que Philosophi illi antiquiores, qui spatium dumtaxat locale dicebant locum, vt vidimus dist. 5. quæst. 3. aliud fortasse tempus non agnouerunt. Idcirco distinctionis gratia, quemadmodum in eà quæst. locum diuisimus in imaginarium, & realem; ita modò pariter possumus tempus diuidere in imaginarium, & reale. Ita, quòd tempus imaginarium sit id, quod proposit. 2. explicuimus. Tempus autem reale, potissimum series successiva durationum motus diurni cœlestis. Aut etiam quælibet alia series successiva durationum præsertim entium successiuorum, quæ ad mensurandas quaslibet alias series successiuas durationum quorumvis entium vtimur, aut vt possumus vt mensurà.

44 Ex quibus omnibus primò colligitur, omne tempus diuisibile essentialiter esse successiuum: quia consistit in serie durationum, siue partium durationis essentialiter se succedentium; eaque aut quiditativè, seu pure possibiliter sumptà, si tempus sit imaginarium; aut sumptà existentialiter, si sit reale. Ex quo rursus fit, omne tempus diuisibile essentialiter esse extensum, temporaliter: quia idem omnino est, esse temporaliter extensum, & esse successiuum. Vtrumque autem est, esse compositum, siue coalescens ex partibus, quarum singula priores sunt alijs temporaliter.

45 Secundo colligitur, tempus imaginarium, vtrunque esse infinitum: quia nulla est possibilis

pars durationis, ante quam non sit alia possibilis; nullaque item possibilis est, post quam non sit possibilis alia. Quod ipsum est, tempus imaginarium in serie partium durationis possibilium, consistens à parte ante, & à parte post, atque adeò vtrunque esse infinitum, hoc est, carens principio, & fine. Omnia autem realia tempora finita sunt à parte ante; quia omnia entia, realia aliquando inceperunt existere: principiumque subinde habuerunt, vt docet fides. A parte verò post aliqua realia tempora sunt infinita, nempe series durationum creaturarum, quæ in æternum sunt duraturæ, prout etiam docet fides. Seriesque nunquam finiendæ durationum æternum eliciendorum successiuè per integram æternitatem à talibus creaturis.

Tertiò colligitur, quæcunque extrema, 46 in tempore durant, inter se comparata relatè ad tempus aut esse inter se distantia tantum, vel tantum; aut esse contigua; aut esse penetrata temporaliter. Distantia temporaliter dicuntur, quando inter partem temporis, cui correspondet vnum, & partem temporis, cui correspondet aliud, aliquod tempus intercedit; penes cuius quantitatem maiorem, vel minorem magis, vel minus distantia temporaliter erunt. Contigua temporaliter dicuntur, quando partes temporis, quibus correspondent, immediatae sunt; quin inter eas aliquod aliud mediet tempus. Penetrata denique temporaliter appellantur, quæ eidem tempori, eidemve parti temporis correspondent. Erunt autem penetrata adæquate, quando nulla pars alterius extra tempus alterius est; inadæquate verò, quando aliqua pars alterius intra, & aliqua extra tempus alterius est. Eisdemque modis vnumquodque cum ipso tempore, cui correspondet seu totaliter, seu partialiter, dicitur penetrari. Vnde etiam constat, ipsarum partium temporis alias esse inter se distantias tantum, vel tantum; alias inter se penetratas, siue contiguas. Nullæ verò possunt esse inter se penetratæ: quia singula diuersa spatia temporalia constituunt, aut diuersis spatijs temporalibus essentialiter correspondent; vt constat ex superius dictis de naturâ temporis tum imaginarij, tum realis.

Quarto colligitur, eorum, quæ in tempo- 47 re diuisibili durant, alia essentialiter successiva esse; nimirum quæ ipsi tempori per se sunt affixa, vt durationes, & cætera, si qua sunt, eiusmodi entia. Alia verò accidentaliter, nempe, quæ per durationes sibi accidentales tali tempori correspondent. Vtrorumque autem alia componunt seriem, siue extensionem temporalem continuam, scilicet quæ partibus temporis continuariis, siue contiguis, siue immediatè se succedentibus correspondent. Alia seriem, siue extensionem temporalem discretam, siue interruptam, quæ videlicet correspondent partibus temporis non immediatis, seu contiguis, sed distantibus inter se. Interruptarum autem serierum interruptiones tum plures, aut pauciores; tum maiores, aut minores poterunt esse, vt constat.

Quinto colligitur, partes temporis, qua- 48 ratione sunt, nullatenus posse esse simul; quia sunt essentialiter successiuæ, vt dictum est. Repugnatque prorsus esse simul extrema, quæ sunt essentialiter successiva; siquidem successiuorum essentialiter quando vnum est, cætera necessariò non sunt; sed vel antea fuerunt, vel erunt postea. Simulaneorum verò, quando vnum est, cætera

simi-

similiter sunt, Cætera autem esse, & non esse, quando unum est, apertam præfert contradictionem, Ex quo etiam patet, nullatenus posse esse simul quæcunque alia extrema essentialiter successiva.

49 Postremò est advertendum, tempus quatenus infinitum æterorum adiectivè dici, atque etiam æternitatem substantivè. Hancque solere dividi in æternitatem à parte antea, quæ est pars temporis iam præteriti carens principio; & æternitatem à parte post, quæ est pars temporis deinceps futuri carens fine. Unde tempus prout ab æternitate distinctum pro parte temporis utrimque finita, atque ad eò habente principium, & finem usurpari solet communiter. Dicitur etiam æternitas duratio intrinseca Dei ab ipso Deo realiter indistincta, & consequenter indivisibilis, atque ad eò tota simul: quia neque incipit in tempore, neque in tempore finienda est; sed necessariò fuit, & erit in tota temporis æternitate extrinsecà Deo carente, ut dictum est, principio, & fine, qua ratione latius dicitur disput. 9. Duratio præterè Angelorum, & aliarum rerum incorruptibilium, quæ, licèt habeat principium, finem habitura non est, eorum communiter nuncupatur. De qua etiam ibi.

QVÆSTIO III.

Quotnam sint durationes entium excogitabiles. Et quanam excogitabilium possibilis sint.

50 **ENS**, quod per durationem ponitur in spatio temporali, siue in tempore imaginario, (de quo semper hic sermo erit), illi ve correspondet, aliud est simplex, siue indivisibile physicè, ut Angelus; aliud est compositum, siue divisibile physicè, ut homo. Compositum autem aut ex partibus in infinitum divisibilibus, aut ex partibus tandem indivisibilibus, aut ex utrisque potest considerari compositum. Rursus aut ex partibus intensionis localis, hoc est in eodem loco penetratis, ut sunt partes intensionis caloris, vel luminis; aut ex partibus extensionis localis, hoc est diversis partibus loci correspondentibus, ut sunt partes extensionis quantitatis, seu corporis, potest esse compositum.

51 Quando ens simplex in tempore divisibili durat, necesse est omnino, quòd totum in toto tempore, & totum in singulis partibus temporis daret, ut constat. Ens verò compositum in tempore etiam divisibili durans aut potest (periinde atque ens simplex) totum in toto tempore, & totum in singulis partibus temporis durare; aut potest durare totum in toto tempore, & singula partes eius in singulis partibus temporis per distributionem accommodam: idque siue partes eius intensionis, siue extensionis localis sint. In tempore autem indivisibili siduret ens, necessariò debet durare totum, atque ad eò simul cum omnibus partibus suis, quando fuerit compositum, ut notum est.

52 Et duratio quidem primi generis definitiva, secundi autem generis circumscriptiva, & tertij generis contractiva appellari possunt ob ana-

logiam vocationum similium, quæ hisce nominibus nuncupantur, ut vidimus disput. 5. quæst. 4.

Porro duratio definitiva entis indivisibilis duplex excogitari potest. Altera, quæ penes divisibilitatem temporis, cui correspondet, divisibilis est; ita, ut singulis partibus temporis singula quoque durationis partes inter se distinctæ respondeant, quæ tamen eiusdem subiecti durationes sint. Altera, quæ omnino indivisibilis est; atque ita, non per suarum partium distributionem, quas non habet, sed per sui totius replicationem, siue repetitionem ponitur, ponitque suum subiectum in omnibus, & singulis temporis partibus. Qualiter æternitas intrinseca, & indivisibilis Dei, ipseque Deus per illam omnibus, & singulis partibus temporis correspondet, siue in eis durat.

54 Duratio verò definitiva entis divisibilis quadruplex excogitari potest. Prima, quæ penes divisibilitatem tam temporis, quàm subiecti divisibilis est; atque ita ex duplici genere partium constat. Aliæ sunt, quibus quælibet pars subiecti omnibus, & singulis partibus temporis correspondet. Aliæ, quibus cuilibet parti temporis correspondent omnes, & singula partes subiecti. Secunda, quæ penes divisibilitatem solius temporis, non item subiecti, est divisibilis. Cuius proinde quælibet pars in parte temporis, cui correspondet, ponit indivisum totum subiectum; atque ita singulis partibus subiecti per sui repetitionem inhaeret. Tertia, quæ penes divisibilitatem solius subiecti, non item temporis, est divisibilis. Cuius proinde quælibet pars eam subiecti partem, cui vnicè inhaeret, in omnibus, & singulis partibus temporis per sui repetitionem ponit. Quarta denique, quæ omnino indivisibilis est; atque ita per quamdam sui repetitionem inhaeret singulis partibus subiecti; per alteramque sui repetitionem omnes, & singulas earum ponit in singulis partibus temporis.

55 Duratio autem circumscriptiva solùm potest esse composita ex partibus, quarum singulae partibus distinctis tum subiecti, tum temporis respondeant. Atque ita per illam in omni euentu erit totum subiectum in toto tempore, & singulae partes subiecti in singulis partibus temporis per distributionem accommodam: idque, siue partes subiecti intensionis, siue extensionis localis sint, iuxta dicta nuper.

56 Duratio denique contractiva, si sit entis indivisibilis, omnino indivisibilis erit: quia, & subiectum, & tempus eius sunt indivisibilia. Nisi quis velit ex partibus pure intensionis posse esse compositam, de qua durationum compositione modò non agimus. Si verò sit entis divisibilis duplex ad rem distingui potest. Altera, divisibilis penes divisibilitatem subiecti: cuius singulae partes singulas subiecti partes in eodem indivisibili temporis ponant; idque siue partes subiecti intensionis, siue extensionis localis sint. Altera omnino indivisibilis, quæ per repetitionem sui omnibus, & singulis partibus subiecti inhaeret; eiusque siue intensionis localis, siue extensionis, ipsasque ponat in suo tempore indivisibili.

57 Sunt præterè multa alia genera durationum excogitabilium, quæ ex commixtione præcedentium resultare possunt, omni earum combinatione facta, iuxta dicta in simili de vocationibus disput. 5. quæst. 4. citata. Quas modò recensere

ferè proximum esset. Vnusquisque id, si velit, præstare poterit per regulas combinationum traditas in Pharo Scient. disput. 29. Id solum notaverim, nonnullas eiusmodi mixtionum de facto reperiri in motibus successivis lationis, alterationis, & augmentationis. Dum enim mouetur localiter subiectum diuisibile, singulae partes præsentia, quas in vnaquaque parte temporis habet simul subiectum omnibus suis partibus correspondentes, durationem habent contractiuam in eadem vnaquaque temporis parte, cui illa respondent. Dum verò motu alterationis successivæ mouetur subiectum diuisibile, verbi gratia motu calefactionis, singulae partes caloris quas successivè illud acquirit, durationem habent circumscriptionem secundum quid, hoc est quoad sui inceptionem dumtaxat, quatenus vnaquaque in parte temporis diuersa incipit esse. Quoad perseverantiam verò singulae habent durationem definitiuam, quatenus vnaquaque per aliquod tempus diuisibile durat (maius, aut minus penes magis aut minus antiquam inceptionem sui); atque ita tota in toto tempore, & tota in singulis eius partibus est. Tantumdemque est de vnoquoque aggregato coalescente ex vnaquaque parte, & ex alijs, quæ ante ipsam esse cæperunt. Et hæc quidem dicta de partibus intensionis caloris ob resistentiam contrarij successivè incipientibus; atque etiam de partibus extensionis, quæ ob inæqualitatem distantia ab agente, quam habent, successivè etiam incipiunt. Partes namque extensionis æquè distantes ab agente, quæ simul incipiunt, & perseverant, aggregatum componunt; quod durationem simpliciter definitiuam habet, quatenus eorum in toto tempore, & totum in singulis partibus temporis durat per sui totius replicationem. Ex quibus facile quisque colliget, quamnam durationum mixtio interueniat in motu augmentationis successivæ. Atque in cæteris quibusque casibus, vel qui de facto eueniunt, vel qui excogitabiles sunt.

58 Sequitur iam examinandum dubium inter recentiores Philosophos atque etiam Theologos satis celebre, Num scilicet sit possibilis duratio definitiuæ per se respondens indivisim tempori diuisibili vel finito, vel infinito, per totumque illud propterea essentialiter perseverans. Et vniuersim, an sit possibilis creatura per tempus aliquod diuisibile vel finitum, vel infinitum essentialiter durans, ita, vt semel producta nec de potentia Dei absolutâ possit intrinsece tempus corrumpi. Arriaga disput. 15. Phys. sect. 2. possibilem censet durationem, imo & Angelum per se, & essentialiter durantem tempore diuisibili, vt integra hora, vel die. Cui sententia fauent Oued. contro. 7. de Anim. punct. 1. & alij Recentiores.

59 Communis tamen Doctorum sententia est, talem durationem, talemque creaturam in vniuersum penitus repugnare. Impossibile enim esse omnino creaturam, quæ in quouis tempore, postquam producta est, non possit à Deo de potentia absolutâ corrumpi, & destrui; imo & annihilari. Ita tenent Soar. lib. 1. de Angelis cap. 9. Vazq. 1. par. dub. 182. cap. 2. Tann. disput. 5. quest. 1. disput. 3. Arrub. disput. 15. cap. 1. Molin. quest. 50. artic. 2. Card. Lugo tom. de In-

carn. disput. 19. sect. 1. à num. 18. Ripald. tom. 1. de Ente supernat. disput. 59. Quiros disput. 33. de Deo sect. 3. & 4. Spinul. disput. 12. Phys. sect. 4. à num. 49. Et alij Theologi communiter in tract. de Angelis. Videturque esse sententia Sanctorum Patrum; atque ex Scripturâ sacrâ deducta. Quocirca Soar, supra, Vazq. Tann. & alij absolute pronunciant, esse eam certam secundum fidem. A qua propterea ego non audeo recedere.

Et quidem quod non sit possibilis creatura, quæ semel producta sit necessariò duratura in æternum ob connexionem sui essentialem cum duratione æternâ sui; naturæque suæ proinde omnino sit incorruptibilis, adhuc diuinitus, ex illo Pauli 1. ad Timor. 6. *Qui solus habet immortalitatem*, videtur manifestè deduci. Quia, vt exponit Hieron. Dialogo 2. contra Pelag. sub initium, *Solus Deus habet immortalitatem: quia per naturam habet, & non per gratiam*. Quo etiam sensu accipiunt verba Pauli alij Patres; vt Ambrosii lib. 3. de Fide ad Gratianum cap. 2. Iulianus in lib. 99. quas Gentes Christianis ponunt, *De eo quod corpore vacat*. quest. 13. Cyrillus lib. 2. contra Julianum, & lib. 8. Theauri cap. 2. Damascenus lib. 2. de Fide cap. 3. Elias cretensis. in primam orationem Nazianzeni in illa verba, *Factoris regis, capitis, &c.* Et Sophronius in suâ Epist. post medium recitata, & approbatâ in sexta Synodo actione 11. & 13. vbi loquens de creaturis immortalibus ait, *Non tamen sunt immortalia per naturam, neque in essentialiter incorruptibilem transeunt; sed gratiam eis largitus est à corruptione, & à morte coercentem*. Itaque concors Patrum sententia est, creaturas non per naturam, sed tantum per gratiam, & beneplacitum, seu voluntatem Dei posse esse immortales. Atque ita Deum solum esse immortalem per naturam.

Quòd autem nec per tempus finitum possint 61 creaturæ durare essentialiter, ita, vt ante totum illud transactum nequeant à Deo corrumpi semel productæ, non minus efficaciter probat illud Sapient. 11. *Quomodo autem posset aliquid permanere, nisi tu voluisses? aut quod à te vocatum non esset, conseruaretur? Quo significatur, ita quamuis creaturam à nutu, & voluntate Dei in suâ conseruatione pendere, vt in quouis tempore, postquam producta est à Deo, pro ipsius arbitratu corrumpi possit, Idquod etiam communiter tenent Patres Ecclesiæ, vt videre est in August. lib. 5. super Genes. cap. 20. Gregor. Mag. lib. 16. Moral. cap. 19. Damasc. lib. 1. de Fide cap. 3. Nanzianz. orat. 2. Theol. quæ est 36. Anselm. in Monolog. cap. 12. & alij.*

Itaque iuxta communem sanctorum Patrum, atque Theologorum sententiam in sacrâ Scripturâ fundatam impossibilis est creatura, quæ semel producta ita naturâ suâ, & essentialiter petat durare per tempus quoduis diuisibile, vt neque de potentia Dei absolutâ possit intra illud, seu ante transactum illud corrumpi, seu desinere esse. Id quod à ratione etiam probari potest. Primò. Quia nulla est possibilis creatura, cui conueniat necessitas primò existendi. Ergo nulla est possibilis creatura, cui conueniat necessitas perseverandi in existentia. Antecedens est certum secundum fidem. Ex qua constat, omnem creaturam contingenter incipere existere pro nutu, & voluntate Dei. Consequentia probatur. Quia ex vna parte essentia cuiusvis creaturæ nequit non esse eadem in primo, & in sequentibus instantibus sue durationis, quando apta est durare

rare in pluribus, ut est notissimum: ex alia vero correspondentia eius ad talia instantia, ipsaque instantia eiusdem prorsus rationis sunt, ut etiam constat. Igitur nequit non habere quavis creatura eandem, aut prorsus similem contingentiam ad existendum in omnibus instantibus suæ durationis, utpote identificatam aut cum suâ essentia præcisè, aut cum dictis correspondentijs. Et consequenter nequit non esse æquè contingens existentia eius in subsequentijs instantibus, ac est existentia eius in primo. Quod ipsum est, tam impossibile esse ipsi necessitatem perseverandi in existentia, quam est impossibile ipsi necessitas primò existendi. Quod erat probandum.

63 Secundò probatur, Quia exigentia essentialis perseverandi in existentia, siue durandi in eâ per tempus subsequens perfectio maior esse videtur, quam, ut vlli creaturæ convenire queat. Hoc enim ipso, quòd creaturæ essentialiter dependet à Deo in fieri, & in conservari, ut est certissimum, essentialiter habet esse diuinæ libertati plene subiectam tam in conservari, quam in fieri. Quæ quidem subiectio essentialiter videtur ferre secum indifferentiam non solum ad incipiendum, & non incipiendum existere, sed etiam ad perseverandum in existentia, etiam ex suppositione inceptionis eius. Quæ indifferentia cum necessitate ad perseverandum in existentia ex tali suppositione incompatibilis est, ut constat.

64 Tertiò probatur. Quia ad perfectionem dominij diuini pertinere haud dubiè videtur, quòd Deus non solum sit liber ad producendam, quamvis creaturam, sed etiam ad eam semel productam conservandam, atque adeò ad suspendendam actionem conservatiuam eius, quodcumque sibi placuerit. Quemadmodum ad perfectionem libertatis humanæ pertinere haud dubiè videtur, quòd homo non solum sit liber ad inchoandas suas actiones, sed etiam ad eas semel inchoatas cum sibi libuerit, suspendendas. Sed creatura quæ semel producta per tempus aliquod diuisibile essentialiter, & necessariò duratura esset, tali perfectioni derogaret dominij Dei, ut constat. Igitur eiusmodi creatura impossibilis est, æquè, ac impossibile est, dominium Dei carere perfectione.

65 Dices. Necessitas conservandi creaturam ex suppositione productionis eius oriunda à connexion ipsius essentiali cum suâ sequente duratione non est necessitas antecens, sed consequens. Ergo neque derogat dominio Dei: nec vllò titulo est impossibilis. Quemadmodum necessitas producendi, aut conservandi subiectum ex suppositione productionis cuiusvis modi eius oriunda à connexion essentiali talis modi cum tali subiecto non est necessitas antecens, sed consequens. Atque adeò neque derogat dominio Dei: neque vllò titulo est impossibilis. Et quidem, esse possibiles multas creaturas essentialiter connexas cum alijs prout existentibus aut in eodem tempore, aut in alio, seu præterito, seu futuro, apud omnes est in confesso. Sic enim connectitur omnis modus cum re cuius est modus. Sic reuelatio Dei, & actus fidei diuinæ cum obiecto reuelato, & credito. Sic omnis cognitio creata vera essentialiter cum obiecto per illam cognito. Et tamen ex suppositione existentia talium creaturarum nec de potentia Dei absoluta fieri potest, ut aliæ, quæ earum terminant connexionem, non existant in tempore suo vel præterito, vel futuro: quin hoc derogat dominio Dei, aut aliquòd aliud inconueniens adferat secum. Cur

igitur non erunt possibiles creaturæ essentialiter connexæ cum tantà, vel tantà duratione futura sui, quæ nec de potentia Dei absoluta possint eiusmodi duratione carere ex suppositione, quòd existant: quin hoc derogat dominio Dei, aut aliquòd aliud inconueniens adferat secum?

66 Fateor equidem, necessitatem conservandi creaturam cum suâ futura duratione necessariò connexam ex suppositione existentia eius non fore antecedentem, sed consequentem; ut bene præterit obiectio contra quosdam ex Auctoribus nostræ sententia putantes, esse antecedentem talem necessitatem. Vnde etiam fateor, fore, ut Deus, non obstante tali necessitate, liber absolute maneret ad talem creaturam non conservandam, quatenus liber maneret ad eam non producendam, siue ad non decernendum simul, & indiuisim productionem, & conservationem illius. Nec argumentum à me factum intendit oppositum. Quemadmodum enim quavis voluntas, cui sunt possibiles duo actus connexi inter se, libertatem absolutam habere potest ad eliciendum, vel omitendum vtrumque simul: tamen neque libertatem habere ad eliciendum alterum sine altero; quia alterum sine altero existere, impossibile est. Ita in casu possibilitatis prædictæ creaturæ voluntas diuina libertatem absolutam haberet ad decernendum simul primam productionem, & vltiorem conservationem eius: tamen libera esse non posset ad decernendam productionem sine conservatione; & consequenter neque ad omitendam, seu suspendendam conservationem, productione supposita. Ceterum, quia defectum huius posterioris libertatis, censeo, fore in eo casu defectum alicuius perfectionis debitæ dominio diuino: idcirco à tali defectu eatenus per argumentum positum impossibilitatem arguo prædictæ creaturæ, quatenus defectus alicuius perfectionis debitæ dominio diuino ex possibilitate ipsius creaturæ necessariò sequatur omnino impossibile est.

67 Nec obstat, quòd sint possibiles multæ creaturæ connexæ cum alijs prout existentibus, atque adeò improducibiles sine illis: quòdque subinde Deus non sit liber ad tales creaturas producendas independenter ab alijs. Tum quia, esse connexam vnâ creaturam cum aliâ, indigentiam illius atque adeò imperfectionem quamdam à creaturâ non alienam præferre. Cum tamen, esse connexam creaturam cum suâ vltiore duratione, constantiam in suo esse, atque adeò perfectionem magnam à creaturâ alienam videatur præferre. Tum quia defectus libertatis ad producendam aliquam creaturam sine aliâ etiam productâ, vel suppositâ nullam omnino imperfectionem appingit Deo; ut neque defectus libertatis ad producendum quodlibet aliud impossibile. At defectus libertatis ad corruptendum in quouis tempore quamvis creaturam existentem, siue ad suspendendum in quouis tempore concursum conservatiuum eius specialis quædam imperfectio videtur esse dominij diuini. Ad cuius debitam perfectionem pertinere videtur, quòd Deus, sicut habet plenam libertatem ad non producendam quamvis creaturam antea improducendam, quodcumque illam producit, sic quoque habeat plenam libertatem ad non conservandam quamvis creaturam antea productam, quodcumque illam conservat. Ut, quemadmodum esse, ita & non esse creaturarum in nutu diuinæ voluntatis sit positum, siue ab illo dependens.

Postre-

68

Postremò confirmantur omnia prædicta. Quia, si esset possibilis creatura, quæ semel producta essentialiter esset duratura aut per tempus aliquod diuisibile, aut in æternum; essentialiterque subinde esset incorruptibilis aut intra tale tempus, aut absolutè: nulla esset ratio, propterquam negaretur, aliquas saltem ex creaturis de facto existentibus eiusmodi esse. Quod tamen ita vnanimiter negant Patres, atque Theologi, vt absque temeritatis notâ oppositum affirmare non liceat. Ne ergo tam constans Patrum, atque Theologorum sententia omni rationis fundamento dicatur destituta, dicendum proculdubio est, nullam eiusmodi creaturam possibilem esse: idèoque Patres, & Theologos asseruisse, nullam de facto talem dari: quia censuerunt, nullam talem esse possibilem. Quòd si dicatur, assertionem communem Patrum, & Theologorum in solis testimonijs scripturæ superius commemoratis fundari. Inde etiam confirmandum venit inuentum propositum. Quia dicta testimonia, vt ex ipsis, & ex contextu patet vniuersaliter veniunt intelligenda pro omnibus omnino creaturis tam purè possibilibus, quàm existentibus.

69

Quæ cum ita sint, colligo primò, impossibilem esse durationem creatam indiuisibilem respectu temporis, & tempori diuisibili correspondentem per sui replicationem. Atque ita necessarium esse, vt quidquid in tempore diuisibili durat, per durationem respectu temporis diuisibilem tot partes habentem, quot tempus ipsum, correspondentes singulas singulis in eo durat. Idque siue subiectum durans indiuisibile, siue diuisibile sit. Tum siue sit duratio definitiua ponens totum subiectum tam diuisibile, quàm indiuisibile in toto tempore, & totum in singulis partibus eius: siue sit circumscriptiua ponens totum subiectum diuisibile in toto tempore, & singulas partes subiecti in singulis partibus temporis per distributionem accommodam: siue sit mixta ex his duabus iuxta diuisiones durationis supra factas in hac quæst.

70

Secundò colligo, nullam creaturam indiuisibilem esse possibilem, quæ per se ipsam correspondeat tempori diuisibili: quia esset quædam duratio creata sui indiuisibilis respectu temporis, & tempori diuisibili per sui replicationem, siue repetitionem respondens; quam esse impossibilem, statuiamus.

71

Tertiò colligo, ex speciebus durationis enumeratis supra eas omnes esse impossibiles, quæ prædicatum habent correspondendi indiuisibili, perque sui repetitionem tempori diuisibili. Cæteras autem omnes, quæ tale prædicatum non habent, esse posibles, haud dubitabile est, vt apparebit vnique eas recognoscenti, & consideranti iuxta doctrinam datam in simili disput. 5. quæst. 4.

72

Quartò colligo, impossibilem quoque esse creaturam suapte essentiã ita ab æterno durantem, vt aliter, quàm ab æterno, à Deo non potuerit produci. Quia talis creatura semel existens per tempus infinitum à parte ante duraret necessariò. Atque ita à Deo in quouis ex instantibus talis temporis ante vltimum corrumpi non posset, contra doctrinam stabilitam. Vnde etiam inferitur, nullam esse creaturam possibilem, quam Deus non possit producere in tempore, atque adeo in aliqua temporis mensurã, ante quam præcesserit necessariò infinitum tempus.

Denique est animaduertendum, quamlibet durationem (sicut & quamlibet aliam rem existentem) aut præsentem, aut præteritam, aut futuram posse esse penes triplicem statum, quem potest habere de præsentem, de præterito, & de futuro. Est præsens, cum de illà verificatur, quòd simpliciter, & absolutè est existens. Præterita, cum tantum verificatur de illà, quòd extitit antea. Et futura, cum de illà tantum verificatur, quòd existet postea. Similiterque tempus reale, consistens in duratione existente aut præsens esse potest, aut præteritum, aut futurum. Tempus verò imaginarium in possibilitate durationis ipsa consistens tunc præsens censetur, quando proximè est possibilis simpliciter, & absolutè talis duratio. Tunc præteritum, quando antea fuit possibilis proximè. Et tunc futurum, quando postea erit proximè possibilis. In eo autem gradu serici durationum est vnice possibilis proximè duratio quæuis, in quo vnice ipsa esset, si existeret; siue quem ipsa constituit suapte essentiã quiditatiuè, cum est purè possibilis, & constitueret etiam existentialiter, si existeret. Ex quibus apparet, tempus in vniuersum tunc præsens venire dicendum, quando simpliciter, & absolutè loquendo reuerà est, qua ratione est. Tunc præteritum, quando reuerà non est, sed fuit. Et tunc futurum, quando reuerà non est, sed erit. Tantumdemque venit dicendum de duratione, & de aliã quavis re. Videantur plura dicta de huiusmodi statibus rerum, & temporum de præsentem, de præterito, & de futuro in Phæto Scient. disput. 10. quæst. 4.

QVÆSTIO IV.

Quenam propositiones euidentes, aut aliàs certa seu per se nota, seu demonstrata ex terminis huius disputationis in superioribus expositis eliciantur collatis tum inter se, tum cum alijs disput. præced. quæst. 6. commemoratis iuxta notata ibidem.

Dico, elici, quæ sequuntur.

Propositio 1.

Tempus diuisibile essentialiter est successiuum quoad omnes partes, ex quibus constat.

Hæc propositio tam de tempore reali, quàm de imaginario certissima est iuxta dicta quæst. 2. Vnde etiam constat, partes temporis diuisibilis nullatenus posse esse simul. Quia esse simul extrema, quæ sunt essentialiter successiua, contradictionem inuoluit, vt demonstratum est ibidem.

Propositio 2.

Quidquid in tempore diuisibili durat, successiuè durat. Est certissimum. Quia durare in tempore diuisibili.

diuisibili, aliud non est, quàm ipsi, & partibus eius correspondere. Impossibile autem est aliter, quàm successiue, correspondere quidpiam partibus temporis, hoc ipso, quod partes temporis successiue fluunt suapte essentia iuxta proposit. 1.

77 Dicuntur tamen nihilominus omnes illæ res permanentes, quarum integræ essentia perseverant in tempore diuisibili, tamen durationes earum, siue correspondentia ad partes talis temporis vnâ cum eis successiue fluant, ad differentiam aliarum rerum, quæ non solum durationes, sed etiam proprias essentias habent successiue fluentes à successione propriarum partium, ex quibus coalescunt. Cuiusmodi sunt motus locales, tempora, & omnes series durationum, aliorumque entium similiter coalescentium, ex partibus successiue fluentibus: scilicet quarum vnâquæque ad subsequens inceptum desinit esse.

Propositio 3.

78 Forum, quæ in tempore durant, alia essentialiter, & alia accidentaliter durant, supposito, quod sit vera sententia adstruens durationes, aut etiam res alias se ipsis, atque adeo essentialiter tempori affixas.

Eiusmodi quippe durationes, siue etiam alia res tempori, cui correspondent, siue in quo durant, ita essentialiter affiguntur, vt neque diuinitus possint ei non correspondere ex suppositione, quod existant. Cum tamen cætera res bene possint existere, quin respondeant ei tempori, in quo accidentaliter durant. Quæ ex dictis in præcedentibus satis sunt nota.

Propositio 4.

79 Quæcunque in eodem tempore durant, temporaliter penetrata dicuntur, Idque aut adæquatè, si totaliter; aut inadæquatè, si partialiter durent in eodem tempore; similiterque vnumquodque cum tempore, cui correspondet, dicitur penetrari. Quæ verò in diuersis temporibus durant, aut distantia temporaliter, quando ea tempora inter se distant; & tantum, quantum illa distant; aut contigua temporaliter, si sint ea tempora immediata, dicenda veniunt.

Tota propositio constat ex dictis supra explicatiùs quæst. 2. num. 40. Recolantur.

Propositio 5.

80 Quæ cum eodem tempore sunt penetrata adæquatè, aut inadæquatè; & inter se sunt temporaliter penetrata adæquatè, aut inadæquatè.

Est clarum. Quia, esse aliqua temporaliter penetrata adæquatè, aut inadæquatè, aliud non est, quàm ea eodem tempore correspondere, siue in eo durare, siue cum eo penetrari adæquatè, aut inadæquatè iuxta proposit. 4.

Propositio 6.

Quæ cum nullo tempore possunt penetrari adæquatè, neque inter se temporaliter possunt penetrari adæquatè.

Est etiam clarum. Quia temporaliter penetrari inter se quæuis extrema adæquatè, aliud non est, quàm ea penetrari adæquate cum aliquo eodem tempore iuxta proposit. 4. Vnde manifestè conuenitur, si sit aliquibus extremis secundum impossibile, & primum impossibile esse.

Propositio 7.

Res indiuisibilis per sui temporalem replicationem, siue repetitionem cum tempore diuisibili, cum omnique re diuisibili quo ad extensionem temporalem, temporaliter est penetrabilis adæquatè.

Propositio est certissima. Quia Deus, Angeli, animæ rationales, & cætera quæque res indiuisibiles durantes in tempore diuisibili eo ipso per suas integras entitates correspondent omnibus, & singulis partibus talis temporis, vt constat. Hoc autem ipsum est, per sui totius temporalem replicationem, siue repetitionem illis correspondere; (vti per sui totius localem replicationem, siue repetitionem omnibus, & singulis partibus spatij localis extensi, in quo sunt, correspondent iuxta sæpe, latèque dicta supra disput. 5. quæst. 6.). Per quam subinde sui totius temporalem replicationem consequenter correspondent etiam omnibus alijs rebus, quæ in eisdem partibus temporis diuisim, atque adeo cum extensione temporali, cum successione vt partium propriarum durant, vt sunt omnes motus successiui. Quod ipsum est etiam, res indiuisibiles per sui temporalem replicationem, siue repetitionem cum tempore diuisibili, in quo durant, cum omnique re diuisibili quo ad extensionem temporalem correspondente eidem tempori temporaliter penetrari adæquatè. Tantumdemque est de re indiuisibili quo ad extensionem temporalem: tamen si sit diuisibilis quoad temporalem intensionem; vt sunt omnes res quæ permanentes dicuntur, & per sui temporalem replicationem tempus diuisibile replent, quocunque demum modo illæ in se entitatiue sint diuisibiles.

Vnde etiam manifestè patet, quando duæ res diuisibiles quoad extensionem temporalem, vt duo motus successiui, eidem tempori adæquatè correspondent, temporaliter eas penetrari adæquatè cum inter se, tum cum ipso tempore. Atque adeo, loquendo vniuersè, rem diuisibilem quoad extensionem temporalem cum re similiter diuisibili, cumque diuisibili tempore temporaliter penetrabilem esse adæquatè.

Propositio 8.

Duæ quæque res siue indiuisibiles, siue diuisibiles (dummodò neutra sit essentialiter extensa temporaliter, seu successiua) eidem indiuisibili tempori adæquatè

E E corre-

correspondere possunt. Atque adeo tum inter se tum cum ipso tempore per temporalem sui contractionem temporaliter penetrari adæquatè.

Est certissimum. Quia sic penetrantur adæquatè inter se, & cum instanti præsentis temporis omnia entia tum indivisibilia, tum divisibilia, quæ existunt nunc, ut est notissimum. Excepi autem res essentialiter successivas, ut series plurium durationum, seu plurium partium vnius durationis sese essentialiter succedentium. Quia hæ essentialiter assignantur tempori indivisibili, neque ad instans indivisibile temporis vlllo modo contrahi possunt, ut apparebit ex dicendis.

Propositio 9.

85 Extensio temporalis rei per tempus extensum alia est extensio per partium rei temporalem distributionem; alia per totius rei temporalem replicationem, siue repetitionem.

Primaque fit, cum singulæ partes rei singulis partibus temporis correspondent per distributionem accommodatam, uti evenit in partibus durationum, & motuum successivè fluentibus. Secunda verò, cum tota res integrè ponitur in omnibus, & singulis partibus temporis extensi, uti evenit in omnibus rebus, quæ per tempus aliquod divisibile integrè perseverant. Unde ad primam requiritur, quòd res tot partes extensionis temporalis habeat, quot habet tempus, per quod extenditur, cui vè correspondet adæquatè. Ad secundam verò solum requiritur, quòd tota res in singulis partibus temporis extensi ponatur, siue ipsa in se indivisibilis, siue indivisibilis sit. Nomine autem partis semper intelligo id, quod quoquo modo simul cum alio quopiam, vel aliis componit, siue constituitur. Quæ omnia satis ex se, & ex dictis in præcedentibus nota sunt.

Propositio 10.

86 Contractio temporalis in tempore indivisibili, siue in instanti alia est rei in se indivisibilis; alia rei in se divisibilis, seu compositæ ex partibus.

Constat ex se, & ex dictis; nec maiore eget explicatione.

Propositio 11.

87 Extensio temporalis rei per tempus extensum, contractioque temporalis rei in tempore inextenso, siue in instanti, aut essentialis, seu necessaria, aut accidentalis, seu contingens ipsi rei potest esse, supposito, quòd sit vera sententia adstruens durationes, aut etiam alias res se ipsis, atque adeo essentialiter determinato tempori affixas.

Hæc propositio in propositione tertia conti-

netur, Atque ex illà constat. Nec alià indiget probatione.

Propositio 12.

Quæ sunt distantia temporaliter quatenus talia temporaliter penetrata non sunt. Et quæ penetrata sunt temporaliter prout talia, temporaliter non sunt distantia. Tum quæ temporaliter sunt contigua quatenus talia neque penetrata, neque distantia sunt temporaliter. Sicut neque è conversò.

Constat tota hæc propositio ex proposit. 13, & 14. datis in simili supra disput. 5. quæst. 6. Recognoscatur, & iuxta ibi dicta pariter demonstretur.

Propositio 13.

Duo extrema aut adæquatè, aut in adæquatè possunt esse tum contigua, tum distantia, tum penetrata temporaliter.

Constat id apertè tum ex se, tum ex dictis in simili supra disput. 5. quæst. 6. proposit. 15. & 16. Quæ ad rem recolenda, & ad propositum sunt suâ proportionem applicanda.

Propositio 14.

Distantia adæquata temporalis magis, & minus potest suscipere. Secus penetratio, & contiguitas etiam adæquata temporalis.

Hæc etiam propositio ex se, & ex dictis in simili loco citato proposit. 17. est comperta.

Propositio 15.

Idem secum ipso penetratum temporaliter dici congruè non potest; estò ponatur plures durationes eidem tempori correspondentes habere. Benè tamen dici potest idem sibi ipsi contiguum, aut à se ipso distans temporaliter prout habens plures correspondentias cum pluribus partibus temporis contiguas, aut distantibus inter se.

Tota propositio est nota ex terminis consentaneè ad proposit. 18. datam loco citato.

Propositio 16.

Impossibile est, ut res indivisa quoad extensionem temporalem tempori extenso seu divisibili respondeat aliter, quàm per sui temporalem replicationem, siue repetitionem.

Constat ex se, & ex dictis tum in simili supra disput. 5. quæst. 6. proposit. 23. tum nuper proposit. 7. & 9. Unde etiam apparet quomodo Deus, Angelus, anima rationalis, aliæque res in se indivisibiles aliter, quàm per sui replicationem, siue rep-

repetitionem, tempori extenso, seu diuisibili successiue correspondere non possat. Tantumdemque est de rebus in se diuisibilibus, sed indiuisis tamen quoad extensionem temporalem, atque adeo indiuisim correspondentibus tempori diuisibili, vt sunt omnes res in se diuisibiles, & per tempus aliquod diuisibile perseverantes, seu permanentes.

Propositio 17.

93 Quotiescunque res indiuisibilis absque vllâ temporali replicatione sui alicui tempori correspondet, non potest non tale tempus indiuisibile esse.

Quia si esset diuisibile, iam res indiuisa tempori diuisibili responderet absque vllâ sui temporali replicatione contra proposit. 16. Vnde plane fit, tempus adæquatum rei indiuisibilis non replicatæ temporaliter dumtaxat esse posse instans indiuisibile. Ex quo rursus manifestè consequitur, rem indiuisibilem nullatenus posse incipere, aut desinere in tempore diuisibili. Quia in eâ temporis mensurâ incipit res indiuisibilis, in qua primo est; in eâque desinit, in qua primo non est. Si autem res indiuisibilis inciperet in tempore diuisibili, in eo toto esset primò, vt supponitur, & simul non esset primò; quia prius esset in eius dimidio. Quæ sunt contradictoria. Quæ pariter sequuntur, si in tempore diuisibili desineret, vt constat.

Propositio 18.

94 Vt res indiuisibilis tempus diuisibile repleat, siue ei adæquatè respondeat, aliquoties intra illud est replicanda, seu repetenda temporaliter.

Constat propositio hæc tum ex se, tum ex dictis in præcedentibus, & supra disput. 5. quæst. 6. proposit. 25. Quæ ad rem cum suis consequarijs videnda est.

Propositio 19.

95 Impossibile est, vt res indiuisibilis tempus diuisibile repleat per sui temporalem repetitionem, siue replicationem; nisi tale tempus sit compositum ex solis indiuisibilibus, siue instantibus; non verò aut ex solis partibus in infinitum diuisibilibus, aut ex vtrisque.

Hæc propositio pariter, imò euidentiùs demonstranda venit, ac demonstrata est in simili proposit. 26. disput. 5. quæst. 6. Recognoscantur dicta ibi, & huic applicentur.

Propositio 20.

96 Impossibile est, vt res diuisibilis citra temporalem sui contractionem tempori indiuisibili, siue instanti temporis correspondeat.

Constat ex se, & ex dictis in simili loco citato proposit. 27. Vnde etiam apparet, nullam rem temporaliter extensam, hæc retentâ exten-

sione, vllatenus posse tempori indiuisibili congruere, siue ei adæquari.

Propositio 21.

97 Quotiescunque res diuisibilis absque temporali sui contractione alicui tempori correspondet, non potest non tale tempus diuisibile esse.

Constat ex se, & ex præcedente. Ex eâque inferitur, tempus adæquatum rei diuisibilis temporaliter non contractæ necessariò esse diuisibile.

Propositio 22.

98 Impossibile est, vt res diuisibilis composita ex partibus sine fine diuisibilibus aut solis, aut mixtis cum indiuisibilibus per talium partium temporalem distributionem, absque vllâ contractione congruat, seu adæquetur tempori extenso, seu diuisibili, quod ex solis indiuisibilibus, instantibus ve compositum sit.

Hæc propositio per demonstrationes factas in simili disput. 5. quæst. 6. proposit. 29. faciliè ab vno quoque poterit, mutatis mutandis, demonstrari.

Propositio 23.

99 Impossibile est, vt res indiuisibilis per sui temporalem repetitionem cum re diuisibili absque vllâ contractione temporaliter extensâ adæquatè penetraretur temporaliter, ipsi ve congruat, & adæquetur in tempore extenso seu diuisibili; si hæc ex partibus in infinitum diuisibilibus aut solis, aut mixtis cum indiuisibilibus composita sit.

Hæc etiam propositio per dicta in simili loco citato proposit. 30. pariter, imò euidentiùs, quàm illa, venit à quolibet demonstranda.

Propositio 24.

100 Nulla res quoad extensionem temporalem diuisibilis datur, imò nec dari potest, quæ ex partibus in infinitum diuisibilibus physicè composita sit. Sed omnes in pura tandem indiuisibilia resolubiles, atque adeo ex solis illis composita physicè necessariò esse debent.

Hæc propositio ad resolutionem infra disput. 10. quæst. 4. tradendam circa continui compositionem pertinet. Maneat tamen hic demonstrata ex principijs de duratione rerum in tempore; vti quæst. 6. disput. 5. sæpe citatâ ex principijs de præsentia rerum in loco similis demonstrata est, nimirum proposit. 31. Demonstratur autem ex dictis pariter in hunc modum. Impossibilis est res quoad extensionem temporalem diuisibilis, cum qua Deus, aut etiam Angelus, aliæque res indiuisibiles non sint per sui temporalem re-

plicationem penetrabiles adæquatè in tempore extenso, seu diuisibili iuxta proposi. 7. (Et quidem de Deo saltem negari nequit, saluà fidè, esse adæquatè penetrabilem temporaliter cum omni creatura possibili ratione suæ æternitatis iuxta dicenda disput. 9. Aliter autem, quàm per sui temporalem replicationem non posse cum temporaliter penetrari adæquatè cum rebus extensis temporaliter, constat ex proposi. 16.). Pergo. Sed Deus, Angelus, aliæque res indiuisibiles per sui localem replicationem non sunt temporaliter penetrabiles adæquatè in tempore extenso cum re quoad extensionem temporalem diuisibili, quæ ex partibus in infinitum diuisibilibus, non verò ex solis indiuisibilibus physicè composita sit, iuxta proposi. 23. Igitur impossibilis est res quoad extensionem temporalem diuisibilis, quæ ex partibus in infinitum diuisibilibus, non verò ex solis indiuisibilibus quoad talem extensionem physicè composita sit.

101 Ex hac propositione inferitur, omnem durationem possibilem diuisibilem quoad extensionem temporalem, atque adeo quoad omnes partes sui successiuam ex solis tandem indiuisibilibus esse necessariò compositam quoad talem extensionem. Et consequenter tempus, quod imaginarium appellant, in eiusmodi duratione, temporaliter extensa prout purè possibili consistens re ipsà iuxta dicta quæst. 2. ex solis pariter indiuisibilibus, atque adeò ex solis instantibus compositum esse necessariò. Tantumdemque dicendum esse de omni motu successiuo, de omnique tempore reali iuxta dicta ibidem.

Propositio 25.

102 Eandem rem in pluribus temporibus, in pluribus ve partibus temporis simul durare, siue illis simul correspondere, impossibile est.

Est clarum. Quia plures temporis partes simul esse non possunt; cum sint essentialiter successiuæ iuxta proposi. 1. Atque ita, dum vna est, aliæ non sunt, sed vel fuerunt antea, vel erunt postea. Quo fit, vt dum res durat in eà, quæ adest, in nullà cæterarum, quæ desunt, possit durare, vt est manifestum. Siquidem in parte temporis, quæ non est, dum non est, nulla res durare potest, vt constat. Hoc autem ipsum est, non posse rem in pluribus partibus temporis simul durare.

103 Ex hac propositione inferitur, impossibile etiam esse, quòd eadem res simul penetraret temporaliter cum pluribus alijs rebus prout durantibus in pluribus partibus temporis, Quia cum ipsis partibus temporis simul penetraretur iuxta proposi. 4. & 5. Atque adeo simul in eis duraret contra hanc eandem propositionem.

Propositio 26.

104 Impossibile est, vt eadem pars temporis simul sit præsens, & præterita; vel præsens, & futura.

Est certum. Quia iuxta definitiones statutas supra num. 73. ea pars temporis est præsens, de qua verificatur, quòd reuerà est; ea

autem præterita, vel futura, de qua verificatur, quòd reuerà non est, sed vel fuit, vel erit. Constat autem, de eadem parte temporis simul verificari non posse, quòd reuerà est, & non est; cum sint extrema contradictoria. Repugnat ergo, quòd eadem pars temporis simul sit præsens, & præterita; vel præsens, & futura.

Propositio 27.

Impossibile est, quòd aliqua pars temporis sit præterita, quin fuerit aliquando præsens. Tum quòd aliqua pars temporis sit futura, quin aliquando præsens erit.

Est certissimum. Quia ea pars temporis est præterita, quæ aliquando fuit, & iam non est. Ea autem futura, quæ aliquando erit, & nondum est. Fuisse autem, & fuisse præsentem aliquando, foreque, & fore præsentem aliquando partem temporis in idem priors recidunt, vt est notissimum.

Propositio 28.

Pars temporis præsens à parte temporis præterita, & à parte temporis futura necessariò distinguitur.

Est clarum. Nam alioquin eadem pars temporis esset simul præsens, & præterita; aut præsens, & futura contra proposi. 27.

Propositio 29.

Plures temporis partes simul esse præsentis impossibile est.

Quia impossibile est, plures partes temporis simul esse iuxta proposi. 1. Essent autem simul, si simul essent præsentis, vt est manifestum. Quia non possunt esse præsentis, quin reuerà sint; proindeque nec possunt esse præsentis simul, quin reuerà sint simul, vt est notissimum. Repugnat igitur illas simul esse præsentis.

Propositio 30.

Omnis pars temporis necessariò vel præsens, vel præterita, vel futura est.

Componit enim tempus ipsum: nam aliàs non esset pars eius contra suppositionem. Quidquid autem componit tempus; vel modò est, & ita est præsens; vel antea fuit, & ita est præteritum; vel postea erit, & ita est futurum. Alia enim differentia essendi non datur in ijs, quæ tempus componunt, vt est notissimum.

Propositio 31.

Quando aliqua pars temporis præsens est, omnis alia ab illa adæquatè distincta necessariò est vel præterita, vel futura.

Necessariò enim debet esse omnis alia vel præsens, vel præterita, vel futura iuxta proposi. 31. Et

Et nequit esse præfens, ne plures temporis partes sint simul præfentes contra proposit. 30. Relinquitur ergo, ut sit necessariò vel præterita, vel futura.

Propositio 32.

110 Impossibile est, ut pars temporis, quæ præfens est, in alias partes sit diuisibilis. Sed indiuisibilis prorsus necessariò esse debet.

Demonstratur. Primò: quia, si esset diuisibilis, plures partes temporis, ex quibus illa componeretur simul essent præfentes contra proposit. 29. Secundò: quia, si esset diuisibilis, eo ipso, quòd vna pars eius esset præfens, altera pars eius necessariò vel esset præterita, vel futura iuxta proposit. 31. aliundeque eadem esset etiam præfens; cum totum ex utraque compositum, præfens ponatur. Sicque eadem pars temporis simul esset præfens, & præterita, vel futura contra proposit. 26. Tertiò: quia, si esset diuisibilis, omnes eius partes essent simul, cum sit necessè simul esse partes, quæ simul cum suo toto præfentes sunt: atque ita tempus ex eis, & alijs compositum non esset successiuum quoad omnes suas partes contra proposit. 1. Itaque nulla pars temporis, quæ est præfens, potest diuisibilis esse, sed quæcunque est præfens, quando est præfens, necessariò est indiuisibilis. Vnde etiam sequitur conuertendo, nullam partem temporis diuisibilem posse simul, & indiuisim præsentem esse.

111 Ex hac propositione inferitur, nullam partem cuiusvis entis quoad omnes suas partes successiuè, quæ præfens est, posse diuisibilem esse, Et consequenter nullam partem diuisibilem cuiusvis entis quoad omnes suas partes successiuè posse simul, & indiuisim esse præsentem. Demonstrationes enim factæ eundem in partibus talis entis, ac in partibus temporis, locum habent, ut est notissimum.

Propositio 33.

112 Impossibile est, ut tempus componatur ex partibus sine fine diuisibilibus, sed ex puris tandem indiuisibilibus, siue ex instantibus debet necessariò componi.

Hæc propositio ex proposit. 24. iam constat. Sed aliter ex datis post illam iterum demonstratur. Quia impossibile est, ut tempus non sit compositum tandem ex partibus, quarum singulæ sint, aut fuerint, aut erunt aliquando præfentes iuxta proposit. 28. Sed est impossibile partes temporis esse præfentes, nisi sint tandem indiuisibiles iuxta proposit. 32. Ergo est impossibile, ut tempus non sit compositum tandem, ex partibus indiuisibilibus, siue ex instantibus: atque adeò, ut componatur ex partibus sine fine diuisibilibus. Quod erat demonstrandum.

113 Pertinet autem propositio hæc ad doctrinam de compositione continui successiuè tradendam, disput. 10. quæst. 4. Ex eaque rursus vniuersaliter sequitur, quoduis ens successiuum quoad omnes suas partes, atque adeò quoad omnes illas per ipsam temporalem distributionem extensum temporaliter, ex puris tandem indiuisibilibus

debere esse compositum physicè; neque ex partibus sine fine diuisibilibus vlatenus posse physicè compositum esse. De quo ibi plura,

Propositio 34.

114 Quæcunque de actu, & potentiâ vniuersè in Pharo Scient. disput. 8. quæst. 4. sunt demonstrata, consequenter demonstranda veniunt de duratione in tempore, de temporalique extensione, contractione, penetratione, contiguitate, distantia, replicatione, præteritione, præsentia, & futuritione tanquam de quibusdam actibus, deque eorum potentijs, quatenus conceptus vniuersales actus, potentiæque participant.

Ratio est euidens. Quia euidens est, quæcunque conceptibus superioribus conueniunt, & inferioribus, in quibus illi reperiuntur, conuenire. Quocirca omnes demonstrationes ibi factæ huc poterunt ab vnoquoque applicari.

Propositio 35.

115 Quæcunque de ente, & essentiâ in Pharo Scient. disput. 9. quæst. 5. sunt vniuersè demonstrata, de terminis proposit. præced. recensitis, prout sunt entia, & essentiæ quædam, pariter demonstranda veniunt.

Ratio est eadem, quæ eiusdem præcedentis propositionis.

Propositio 36.

116 Quæcunque de statibus entium in Pharo Scient. disput. 10. quæst. 5. sunt demonstrata, de terminis commemoratis proposit. 34. prout habentibus esse in illis statibus similiter demonstranda veniunt.

Ratio prorsus est eadem.

Propositio 37.

117 Quæcunque de possibili, impossibili, contingente, & necessario in vniuersum, sunt demonstrata in Pharo Scient. disput. 11. quæst. 5. de dictis terminis numeratis proposit. 34. prout ea prædicata participantibus similiter veniunt demonstranda.

Ob eandem præcedentium rationem.

Propositio 38.

118 Idem similiter dicendum de demonstrationibus factis in dictâ Pharo Scient. disput. 13. quæst. 3. circa rerum identitatem, & di-

& distinctionem in vniuersum. Et disput. 14. quæst. 4. circa relationem, connexionem, & oppositionem rerum in genere. Et disput. 15. quæst. 7. circa rerum prioritatem, posterioritatem, & simultatem. Et disput. 16. quæst. 3. circa similitudinem, dissimilitudinem, æqualitatem, inæqualitatemque rerum.

Propositio 39.

119 Idem denique dicendum est de demonstrationibus factis in eadem Pharo disput. 17. quæst. 3. circa rerum vnitatem, & pluralitatem in vniuersum.

Ratio semper est eadem. Quia nimirum termini disputationum omnium, atque questionum ex Pharo Scient. relatarum ob exitiam suam vniuersalitatem aperte includuntur tanquam in inferioribus, & minis vniuersalibus in terminis præsentis disputationis, atque questionis enumeratis proposit. 34. Atque ita passiones demonstratae de illis locis citatis non possunt non & his conuenire cum euentia eadem prout in se includentibus illos. Quo fit, vt & ab vnoquoque de his prout includentibus illos eodem facillime sint pariter demonstrabiles. Recognoscat ergo vnusquisque demonstrationes illas, & huc applicet, prout sibi libuerit, vel prout opus habuerit.

QVAESTIO V.

Verum omnia, & singula entia proprias durationes superadditas habeant.

120 **N**on agimus hic de ente increato, acturi disput. 9. sed de reliquis. Quæ ad tria capita, quod ad rem attinet, reduci possunt; nempe ad substantias spirituales, quales sunt Angeli, & animæ rationales; ad substantias corporeas, quales sunt reliquæ creatæ; & ad vtrarumque accidentia.

121 Suppono primò ex dictis quæst. 1. omnia entia indifferentia ad existendum in diuersis temporibus per durationes superadditas determinari ad existendum in illis, in quibus existunt, iuxta ibi latius dicta. Quod quærimus modò est, an omnia, & singula per durationes proprias, an verò aliqua per durationes aliorum talem determinationem sortiantur.

122 Suppono secundò, durationes, & earum modos se ipsis affigi determinatis temporibus absque alijs durationibus superadditis iuxta dicta in simili de vocationibus, & earum modis disput. 9. quæst. 7. De quo nullum est dubium.

123 Suppono terciò, si quod datur de facto ens per se ipsum, atque adeò essentialiter affixum determinato tempore, tale ens nullam habere superadditam durationem; cum ipsum per se, & essentialiter sit duratio sui; ipsique proinde non solum naturaliter, sed etiam essentialiter sit alia duratio superflua, qua eidem tempore correspondeat.

Suppono quartò, ens essentialiter affixum tempore diuisibili, eo ipso debere esse essentialiter successiuum, (vti est omnis duratio), ex totaque partibus compositum, quot habet ipsum tempus. Nam ens indiuisum, atque adeò per sui replicationem affixum tempore diuisibili, atque adeò intra illud incorruptibile essentialiter impossibile est, vt statuimus supra quæst. 3. His positis sit.

Propositio 1.

124 **S**ubstantiæ, quæ de facto dantur tum spirituales, tum corporeæ proprias durationes sibi superadditas habent.

Quia non durant per se ipsas; cum sint permanentes, siue durantes indiuisum per tempus diuisibile; indifferentesque ad durandum in diuersis temporibus. Quibus titulis per superadditam sibi durationem durare habent, vt ex dictis in præcedentibus constat. Et existunt, durantque prius naturà, quam sua accidentia. Quo saltem titulo per talium accidentium durationem durare non possunt; atque adeò per propriam sibi immediatè superadditam debent durare. Et quidem, cum ens complexum ex substantià, & accidentibus à determinato tempore independentibus constans, eo ipso per superadditam durationem debeat durare iuxta doctrinam statutam quæst. 1. compertum est, talem durationem imprimis substantiæ conuenire debere vt modum eius proprium, vtpote à qua tanquam à radice, & fundamento prout existente, & durante cætera dependentia sunt.

Propositio 2.

125 **O**mnia etiam, & singula accidentia à determinato tempore non dependentia naturà suà, siue determinato tempore suapte essentia non affixa proprias durationes sibi immediatè superadditas habent.

Quia talia accidentia nec per se ipsa durare possunt ob indifferentiam, quam habent ad durandum in quouis tempore, iuxta nuper dicta; nec possunt durare per durationem substantiæ, cui sunt vnita, vel adhzrentia, vt constat ex dictis in simili supra disput. 5. quæst. 7. proposit. 7. Argumenta enim, quibus ibi probatum est, omnia, & singula accidentia independentia à determinato loco habere sibi superadditas proprias vocationes, pariter probant, omnia, & singula accidentia independentia à determinato tempore habere sibi superadditas proprias durationes. Recognoscantur, & applicentur.

127 **E**xcipio autem in propositione accidentia dependentia à determinato tempore, siue ei affixa; quia hæc per se ipsa durant sine superaddita duratione, vt iam prænotauimus. Cuius generis præter durationes ipsas, & earum modos existimo esse intellectiones, & volitiones humanas, atque etiam angelicas iuxta doctrinam datam in Pharo Scient. de iudicio humano disput. 2. quæst. 4. Conf. 6. Et talem vniuersalius de omni intellectuione, ac volitione creatà disput. 10. quæst. 4. Censeo enim, huiuscemodi actus intellectuionis, & volitionis creatæ instantaneos esse, singulisque instantibus temporis variari, vtpote qui per se, & essentialiter ipsis instantibus, in quibus primò existunt, affixi sunt. De quo iterum redibit.

bit sermo tract. de visione Dei, atque etiam tract. de Scientia, & de Voluntate diuina. Recolantur cætera dicta in simili de vocatione disp. 5. quæst. 7. proposit. 2. citata; & suâ seruatâ proportionem, durationi applicentur.

QVÆSTIO VI.

Verum aliquod ens creatum absque omni duratione atque adeo in nullo tempore, siue extra omne tempus possit existere.

128 **C**ertum est primò, Deum ab omni duratione in tempore non posse absolui: quia per suam æternitatem essentialiter correspondet omni tempore, dum illud adest. Et est necesse, quòd semper adsit aliquod tempus, siue aliqua temporis pars, hoc ipso, quòd tempus essentialiter est successiuum, & utrimque infinitum, prout supra quæst. 2. expositum est. De quo nullum est dubium.

129 **C**ertum est secundò, nullum ens posse naturaliter extra omne tempus existere: quia omne existens connaturaliter saltem exposcit in aliquo tempore existere, siue in eo durare. Solum ergo quæritur, an saltem diuinitus possit ens aliquod extra omne tempus existere, atque ita nullam in aliquo tempore durationem habere; cum tamen verè existens sit. Proceditque quæstio de entibus nulli determinato tempore affixis suapte essentiali. Nam de affixis essentialiter determinato tempore certum est etiam, nullâ potentia absolui ea posse à duratione in tali tempore ex suppositione, quòd existant.

Propositio vnica.

130 **I**mpossibile omnino est, vt aliquod ens creatum siue spirituale, siue corporeum, absque omni duratione, atque adeo extra omne tempus, siue in nullo tempore existat. Vnde nec de potentia Dei absolutâ potest id fieri.

Ita omnes hæcenus vnanimiter videntur censuisse. Nam licet opinentur multi, posse ens creatum saltem diuinitus existere absque omni vocatione absolutum ab omni loco, vt vidimus disput. 5. quæst. 8. Nemo, quem viderim, asseruit hæcenus, posse ens creatum adhuc diuinitus existere absque omni duratione absolutum ab omni tempore, præter vnum Lynce, qui lib. 7. Physic. tract. 2. cap. 5. nouissimè contendit oppositum, tanquam probabile defendere. Venit tamen nihilominus imprimis propositio nostra probanda argumentis, quibus in ea quæst. proposit. 1. probatum est, omnino impossibile esse, quòd aliquod ens existat, & nullibi, siue absque omni præsentia locali existat; utpote quæ potiore, efficaciorque iure probant, omnino impossibile esse, quòd aliquod ens existat, & nunquam, siue absque omni duratione temporali existat, vt vnique illa consideranti, & ad propositum, seruatâ proportionem, applicanti conspicuum, fiet.

Deinde venit propositio probanda primò. 131 **Q**uia impossibile est, vt quidpiam ab statu possibilitatis ad statum existentia transferatur, quin sit de illo verificabile, quòd vel existit, vel extitit, vel existet: alia enim differentia existendi euidenter est impossibilis. Ast quòd existit sub aliqua earum trium, eo ipso correspondet alicui tempore vel præsentì, vel præterito, vel futuro, vt constat. Ergo impossibile est, transferri quidpiam ab statu possibilitatis ad statum existentia, quin alicui tempore correspondeat, atque adeo in eo duret.

Secundò, Quia solum existit simpliciter, 132 quòd de præsentì existit; præterita quippe iam non existunt, & futura nondum existunt; existentia autem considerata cum præcisione à præsentia, præteritione, & futuritione eo ipso considerantur indifferentia ad existendum, & non existendum simpliciter. Sed existere de præsentì, & tempore præsentì coexistere, siue ei correspondere, siue in eo durare, aut idem sunt, aut primum cum secundo est prorsus connexum. Ergo impossibile est, vt aliquid existat simpliciter, quin duret in tempore præsentì. Consequentia est bona. Maiorque, & minor ex terminis sunt euidentes.

Tertiò. Impossibile est, quidpiam habere 133 esse in statu existentiali, quin sit coexistens tempore reali habenti similiter esse in eodem statu existentiali; & consequenter, quin sit correspondens tempore imaginario, cui tempus reale in quadam duratione consistens suapte essentiali affixum, & correspondens est, vt constat. At tempore reali coexistere, & tempore imaginario correspondere, hoc ipsum est, in tempore reali, & in tempore imaginario durare, vt etiam constat. Ergo impossibile est, quidpiam habere esse in statu existentiali, siue existere, quin duret in aliquo tempore.

Quartò. Quidquid à Deo potest ad extra 134 produci, ab ipso Deo potest corrumpi, & destitui, vt constat ex doctrinâ statuta supra quæst. 3. Non quidem ita, vt existentia entis producti cum eius non existentia, seu destructione coniungatur; nam hoc contradictionem importat, vt constat; sed ita, vt existentia sit prius, & eius destructio posterius. At prius, & posterius in existendo, & non existendo aperte præferunt temporis successione, nec sine illâ possunt constare. Ergo impossibile est, produci à Deo rem ab eodem corruptibilem extra omne tempus, siue independentem ab omni tempore. Et confirmari potest. Quia de conceptu creaturæ est, quòd magis, aut minus perseueret pro nutu sui Creatoris in existentia ab ipso recepta. Perseuerare autem creaturam magis, aut minus, & eam in maiore, aut in minore tempore durare, aut sunt idem omnino, aut primum nullo modo potest stare sine secundo. Repugnat ergo, creaturam existere, & in tempore non durare.

Quintò. Existentiæ, & possibilitatis quoad 135 suam veritatem obiectiuam simultatem quamdam, ac correspondentiam mutuam inter se habent; quandoquidem illa existentialiter, hæc verò quiditativè simul sunt vera. Ergo impossibile est, quidpiam esse verè existens simpliciter, quin sit correspondens possibilitati proximæ durationis, in qua tempus præsens consistit; subindeque, quin sit simpliciter durans in tempore. Cum durare in illo, aliud non sit, quam ipsius præsentì veritati obiectiuæ existentialiter correspondere.

Sextò.

136

Sexto. Omne ens existens aut est existens de presenti, aut non est existens de presenti. Non enim datur medium. Si est existens de presenti, eo ipso est durans in tempore presenti, ut constat ex dictis: subindeque omni duratione in tempore carens non est. Si non est existens de presenti, eo ipso existit de presenti, atque adeo in statu existenti datur negatio eius, ut constat ex dicendis quæst. 7. Cum quo stare nequit, ut ens existat: quia existerent simul extrema contradictione opposita. Impossibile ergo est, quod existat aliquid, & non duret in tempore. Per hæc, & cætera, quæ in simili scripsimus disput. 5. quæst. 8. facit quisque confutabit quæcumque contra propositionem statutam congerit Lynce ubi supra, in quibus proinde speciatim refellendis non est, cur moremur. Quomodo autem loco citato non satisfutò concedat Lynce, esse possibile, quod aliqua creatura non sit intumè præsens Deo, & consequenter nec Deus ipsi, iam disput. 5. quæst. illa 8. notauimus, De quo plura dicenda infra disput. 9.

137

Itaque omne ens quoad existentiam cum aliqua duratione sui in tempore utrinque infinito, quod imaginarium appellant, essentialiter est receptaculum omnium existibilium, extra quod nullum eorum potest vlatenus existere: quia non datur extra. Cætera autem, quæ in huius veritatis confirmationem possent adduci: necnon solutio argumentorum, quæ contra illam possent opponi, ex dictis in simili de vocatione, & loco rerum supra disput. 5. quæst. 8. citata petenda sunt.

QVÆSTIO VII.

Qualiter negationes entium existant, siue durent in tempore.

138

Sermo est de negationibus tum entium possibilium, tum eorum impossibilium, quibus veræ negationes respondent iuxta dicta disput. 5. quæst. 9. num. 198. Suppono autem primò, negationes nullam reuerà habere essentiam ab intuentibus conceptibilem positivè. Tamen si suam qualem qualem veritatem negatiuam habeant: nosque de illis ad instar entium positivorum conceptis tanquam de quibusdam entibus positivis per quamdam æquivalentiam sæpe loquamur, prout quæst. 9. citatà num. 197. suppositum est ex dictis, & expositis latius in Phælo Scient. Secundo suppono, negationem aut posse esse entis indifferentis ad existendum in diversis temporibus, qualia sunt pleraque; aut entis suapte essentia affixi alicui tempore determinato, qualia sunt duratio, & similia, iuxta suppositionem etiam factam ibidem num. 199.

Propositio I.

139

Quemadmodum ens, ita & negatio entis in tempore presente dumtaxat dici potest existere, siue durare simpliciter.

Quia, quemadmodum ens, quod de

presenti non existit, simpliciter dicitur non existere; tamen si existerit in tempore præterito, aut sit exiturum in futuro: ita negatio entis, quæ de presenti non existit, eo quod de presenti existit ens ipsi oppositum, simpliciter dicitur non existere; tamen si in tempore præterito existerit, aut sit exitura in futuro. Itaque ut sola entia, nunc existentia sunt nunc simpliciter existentia; ita solæ negationes nunc existentes sunt nunc simpliciter existentes. De quo dubitandum non est. Oportet tamen generatim determinare, quanam entium negationes, & quando existant, & qualiter vnaquæque duret in tempore, cui correspondet.

Propositio 2.

Negatio de facto remouens à toto spatio existenti durationem (aut quoduis aliud ens affixum determinato tempore) in eo ipso tempore censetur existere per se ipsam, in quo per se ipsam existeret duratio negata, si existeret.

Est clarum. Quia in eo tempore censetur existere per se negatio entis, à quo per se, siue per proprium defectum deest, seu non existit ipsum ens. Cum deficere quiddam per se, siue per defectum proprium ab aliquo tempore, & in eodem per se existere negationem eius, in idem plane recidunt, ut est notissimum. Sed ab eo ipso tempore, in quo existeret per se duratio, si existeret, deest per se, seu per defectum proprium illa, dum non existit, ut etiam conitat. Igitur in eodem ipso tempore censetur existere per se negatio eius.

Propositio 3.

Negatio de facto remouens ens determinato tempore non affixum à toto statu existenti eo ipso est existens, siue durans in omni tempore.

Quia ens nullam existentiam habens, quale est exclusum per negationem sui à toto statu existenti, in nullo tempore durare potest: eo quod duratio eius in quouis tempore necessario est connexa intumè cum ipsius existentia: & consequenter vice versà negatio eius cum negatione durationis ipsius in omni tempore intumè etiam, & necessario connexa est; eoque titulo cum eadem existens, siue durans in omni tempore iuxta doctrinam datam in simili disput. 5. quæst. 9. de existentia, siue presentia in omni loco negationis entis non existentis. Quæ doctrina ab vno quoque recognoscenda est, & ad propositum applicanda; ne nos actum agamus. Quomodo autem negatio entis nunquam existentis in omni tempore existere, siue durare dici possit, aut per se ipsam, aut per negationes durationum eiusdem entis correspondentium partibus totius temporis. Quomodo item ipsa negatio non per suarum partium, quas non habet, temporalem distributionem, sed per sui totius temporalem replicationem, siue repetitionem ipsis totius temporis partibus correspondeat, ex dictis iudem in simili loco citato colligendum est.

Propositio 4.

142 **Negatio de facto remouens durationem** (aut quoduis aliud ens affixum determinato tempore) à toto statu existentiali, eo ipso est etiam existens, siue durans in omni tempore.

Quia talis negatio, præterquam quod per se correspondet speciali titulo ei tempore, à quo per se remouet durationem, quam negat, iuxta dicta proposit. 2. alio item generali titulo correspondet omni tempore: quia scilicet necessarium est connexa intimè cum negationibus aliarum durationum omnibus partibus totius temporis correspondentium, per quas (siue illa sint impossibiles, siue possibiles) dicta duratio replicata in ipsis omnibus partibus excogitari possit, iuxta doctrinam etiam datam in simili disput. 5. quæst. 9. citatâ; quæ ad rem item recognoscenda est. Itaque negatio durationis hodiernæ Petri purè possibilis in omnibus partibus totius temporis durat; in hodierna quidem, quatenus per se ab eâ excludit durationem, quam negat; in cæteris autem, quatenus necessarium est connexa intimè cum negationibus durationum seu impossibilium, seu possibilium eis respondentium, per quas superadditas, si existerent, duraret in ipsis dicta duratio. Quæ quidem à talibus temporis partibus per talium superadditarum durationum negationes censetur formaliter exclusâ: per propriam enim negationem ab eis consequenter duntaxat, ab statu verò existentiali formaliter excluditur. Quæ omnia per dicta latius in simili loco citato clarius intelligentur. Vnde etiam vnicuique constabit, quomodo non esse per se ipsam in cæteris omnibus partibus temporis durationem hodiernam Petri purè possibilis, nullam realem negationem, sed veritatem quamdam positiuam importet.

143 **Nec ad rem interest, quod durationes superadditæ durationi ad constituendam eam in alijs temporibus ab ipso proprio sint impossibiles, vt dicemus quæst. 9. cum tamen præsentia superadditæ præsentia ad constituendam eam in alijs spatijs localibus à proprio ipso possibiles sint, vt diximus disput. 5. quæst. 15.** Hoc, inquam, discrimen ad præsens propositum non interest: quandoquidem tam negationes dictarum durationum impossibilium, quam negationes dictarum præsentiarum possibilium veræ negationes sunt reuera suo modo existentes à parte rei iuxta doctrinam generalem de negationibus traditam in Pharo Scient. disput. 9. quæst. 3.

Propositio 5.

144 **Quoties existit quoduis ens in aliqua tantum temporis parte, in cæteris à quibus deest, non solum existunt negationes durationum eius eis respondentium, sed etiam negatio ipsius entis: verbi gratia hodie non solum existit negatio durationis hodiernæ Antichristi postea futuri, sed etiam negatio ipsius Antichristi.**

Hæc propositio procudubio de mente omnium Doctorem hætenus fuit, donec Recentiores quidam nouissimè oppositum opinati sunt,

philosophantes scilicet eodem modo de negatione rerum in tempore, ac de negatione rerum in loco. Quemadmodum enim iuxta sententiam communem à nobis amplexaram, & probatam supra disput. 5. quæst. 9. quoties quoduis ens existit in vno loco, in cæteris, à quibus abest, nullatenus est negatio eius, utpote quæ non est existens in rerum naturâ; sed tantum sunt negationes præsentiarum ipsius eis locis respondentium. Ita censent hi Recentiores, quoties quoduis ens existit in vno tempore, in cæteris, à quibus deest, nullatenus existere negationem eius, sed tantum negationes durationum ipsius eius temporibus respondentium.

Falluntur tamen citra dubium; vt aliàs breuiter ostendi in Pharo Scient. disput. 10. quæst. 4. 145 Primò quidem oblatum discrimen ad rem reperitur inter locum, & tempus: Cum enim partes loci sint simul; negationem entis in aliqua earum existentis non compatiuntur secum reliquæ; nec simul sint in rerum naturâ existentia duo extrema contradictoria, qualia sunt quoduis ens, & sua negatio. At verò, cum partes temporis non sint simul, sed successiue; negationem entis in aliqua earum existentis non solum compariuntur, sed necessarium serunt reliquæ secum. Item enim, cum ea pars temporis, in qua tale ens existit, necessarium non sit, quando est quælibet reliquarum; eo quod vel iam præterijt, vel nondum accessit; consequens est, vt, quando est quælibet reliquarum, nullatenus tale ens existat. Quod ipsum est, existere tunc negationem eius. Itaque nullatenus existit hodie Antichristus, tamen postea sit exiturus in parte temporis futura: atque adeò hodie non solum datur negatio durationis hodiernæ Antichristi, sed etiam negatio ipsius Antichristi. Et vniuersè in omnibus partibus temporis, in quibus non existit ens aliquando existens, vnâ cum negationibus durationum ipsius entis talibus partibus correspondentibus ipsius entis datur negatio.

Id quod secundò ab absurdis, quæ sequuntur ex oppositâ, nonaque Recentiorum sententiâ, planè videtur comprobari. 146 Sequitur enim ex illâ vniuersim, nunquam dari negationem existentia eius entis, quod aliquando existit, nunquam negationem durationis, quam habet, quo tempore existit, nunquamque subinde tale ens carere existentia, aut duratione, quam aliquando habet; sed tantum carere durationibus, quas nunquam habet. Vnde rursus sequitur contra fidem primò, Deum non creasse in principio cœlum, & terram. Quia non potuit Deus in principio tribuere cœlo, & terræ existentiam, aut durationem, qua nunquam caruerunt. Prorsusque est idem creare aliquid, & illi existentiam, aut etiam durationem tribuere. Imo hoc eodem titulo, nullum omnino ens eorum, quæ aliquando existunt, potuit in tempore aliquo produci, accipereque existentiam à Deo. Quia impossibile est accipere existentiam in aliquo tempore id, quod in nullo tempore caruit illâ cum nullum ens possit denuò accipere, nisi id, quo carebat antea; vt satis superque notum est.

Secundò sequitur contra fidem, nullum eorum entium, quæ semel existunt, posse corrumpi, seu destrui à Deo. Quia corruptio, siue destructio formalis entis in destitutione existentia eius consistit, hoc est, in negatione existentia eius prout connotante existentiam ipsam immediate antea præteritam, vt apud omnes est in-

confessio. Itaque iuxta sententiam dictam, etsi Deus possit enti hactenus existenti ulteriores durationes negare, quo desinet durare ulterius; ipsum tamen proprie corrumpere, & destruerere, auferendo ab illo existentiam per oppositam negationem, faciendoque, ut non existat ulterius, sed penitus existentia careat, nequaquam potest. Quod tamen saluà fide non potest dici.

148 Tertiò sequitur contra fidem, Christum Dominum verè, & proprie mortuum non fuisse. Quia mors vera, & propria iuxta sententiam omnium in corruptione, seu desitione, seu negatione vnionis animæ, & corporis consistit. In triduo autem, quo Christum mortuum fuisse credimus, vnio animæ, & corporis eius iuxta sententiam dictam nec fuit corrupta, nec desinit esse, nec extitit eius negatio; sed tantum fuit interrupta duratio illius, sublata ab illà, seu non concessa duratione, quam insuper in illo triduo posset habere.

149 Quartò sequitur contra fidem, per culpam lethalem non auferri gratiam ab anima, corruptà scilicet gratià ipsà, & vnione eius; sed tantum denegari animæ ulteriores durationes ipsius gratiæ, & vnionis, quin aliquid ex antea præhabitis ab illà auferatur.

150 Quintò sequitur contra fidem, ea omnia loca Scripturæ, in quibus asseritur de subiecto aliquo, amississe aliquod accidens, quod antea habebat, aut acquisuisse aliquod accidens, quod antea carebat, quæ quidem innumera sunt, secundum proprietatem sermonis omnino falsa esse. Quia iuxta sententiam dictam nullum subiectum successu temporis potest amittere accidens, quod semel habuit, desinente esse in illo tali accidente per sui negationem, prout ad eius amissionem requiritur; sed tantum potest accidentis præhabiti ulteriores durationes non acquirere; quod longè ab amissione eius abest. Nullum item subiectum potest successu temporis acquirere accidens, quo carebat antea; eo quod absque negatione accidentis prout in subiecto, nec potest præcedere in subiecto carentia eius, nec subsequi eius acquisitio, quæ rei dumtaxat antea non habitæ comparatio est.

151 Mitto alià absurda tum theologica, tum philosophica, quæ contra præfatam sententiam possent proferri. Et probo demum propositionem datam quasi à priori. Quia ex eo præcisè, quod ens non existens hodie aut extiterit in tempore præterito, aut sit exiturum in futuro, nulla maior, aut minor variatio seu positua, seu negatiua datur hodie in rerum naturà, quam, si tale ens esset purè possibile; existentia quippe dicti entis vel præterita, vel futura per se præcisè peristasi rerum præsentis nihil ampliùs confert, aut demit, quam si talis non fuisset. Sed si talis non fuisset, dictumque ens purè possibile remaneret, hodie in naturà rerum, in ipsaque hodiernà die daretur negatio eius iuxta doctrinam proposit. 3. Igitur modò itidem, cum talis est, ipsa eadem negatio similiter dicenda est dari. Dico præsentis rerum peristasi nihil conferre, vel detrahère prædicti entis existentiam vel præteritam, vel futuram per se præcisè, ut excludam actus scientiæ, aut volitionis, aut alios respectus terminatos ad illam, qui veluti occasione eius dari hodie possunt, aliàs non dandi, si ea non foret vel præterita, vel futura.

152 Confirmatur, & declaratur. Quia, cum

ex vnà parte ens in naturà rerum nequeat existere absque aliquà duratione sui iuxta doctrinam certam statutam quæst. 6. ex alià verò parte durationes entis siue præteritæ, siue futuræ simpliciter non sint: necessariò sequitur, ens sine duratione sui præsentis non posse existere simpliciter; simpliciterque subinde non esse existens, cum deest eius duratio præsens. Quod ipsum est, dari simpliciter, & de præsentis negationem eius, cum talis ipsius durationis datur negatio. Etenim hoc ipso, quod ens est connexum quoad existentiam cum aliquà duratione sui vagè, cum, præsentis manet connexum determinatè supposito, quòd futuræ, & præteritæ simpliciter desunt. Atque ita negatio durationis præsentis eius cum negatione existentie ipsius manet similiter connexa propter inuersam, notissimamque connexionem, quam necessariò inter se habent contradictoria extremorum inter se connexorum, Quo fit, ut negatio durationis præsentis cuiusvis entis sine negatione existentie eiusdem entis stare non possit. Atque ita, quoties ens de præsentis deest, non posse non de præsentis dari ipsius negationem vnà cum negatione durationis præsentis eius, Vnde rursus manifestè, vniuersaliterque consequitur, negationem durationis entis in quouis tempore sine negatione existentie ipsius entis in eodem tempore stare non posse: siue tale ens in aliquo alio tempore durationem, & existentiam habeat, siue habeat in nullo.

Verum contra propositionem nostram obijci potest primò. Entis existentis in vno loco in cæteris, in quibus non est, non datur negatio. Ergo entis existentis in vno tempore in cæteris, in quibus non est, negatio non datur. Concesso antecedente; nego consequentiam, propter discrimen locorum, & temporum expositum iam num. 145. & superius disput. 5. quæst. 9. num. 210.

Secundò obijci potest. Ens aliquando existens eo ipso translatum est ab statu quiditatiuo ad statum existentialem. Sed, si in alijs temporibus, in quibus illud non est existens, esset existens negatio eius, hæc quoque esset eo ipso intra statum existentialem; sicque intra eundem statum darentur simul ambo extrema contradictionis, quod prorsus impossibile est. Ergo entis aliquando existentis in nullo alio tempore existit negatio ipsi contradictoriè opposita; sed tantum negatio non opposita ipsi durationis ipsius in illo. Respondeo, hoc ipso, quòd non potest quidpiam existere, nisi in aliquo tempore iuxta certissimam doctrinam statutam quæst. 6. statum existentialem in ipsis veritatibus obiectiuis existentia libus consistentem iuxta dicta in Pharo Scient. disput. 10. quæst. 1. à tempore esse dependentem, suosque gradus diuersos per ordinem, siue per connotationem ad tempora diuersa fortiri; atque ita ex tribus imprimis statibus partialibus constare, de præsentis, de præterito, & de futuro; quorum duo postremi rursus ex totidem gradibus componuntur, quot sunt partes temporis præteriti, & partes temporis futuri. Hinc autem sequitur, ut extrema contradictionis, qualia sunt ens, & negatio eius, non eo ipso inter se opponantur, quòd sint intra statum existentialem, nisi intra eundem eius gradum sint. Possunt enim intra statum existentialem diuersos statum partiales circa oppositionem fortiri: tametsi non possint eundem. Itaque sicut existentia

entis

entis in statu conditionato, & eius negatio in absoluto non sunt oppositæ; atque idcirco utraque hæc propositio est vera, *Fœvus existeret hodie, si Deus vellet. Negatio Petri existit hodie.* Sic existentia entis in vno tempore, & eius negatio in alio non sunt oppositæ. Atque adeo utraque hæc propositio similiter est vera, *Fœvus existit anno præterito. Negatio Petri existit hodie.* Ex quibus patet solutio argumenti facti.

155 Tertiò obijci potest, Ens non affixum per se determinato tempori consideratum præcisè ut existens in nullo tempore est durans, donec accedit duratio affigens illud huic, vel alteri tempori. Ergo negatio illius præcisè sumpta ut existentis à nullo tempore, sed præcisè ab existentia, siue ab statu existentiali excludit formaliter illud. Hinc autem duo sequuntur. Primum, talem negationem in nullo tempore esse posse, sed solum in statu existentiali; quia ibi dumtaxat est negatio, unde per se formaliter excludit ens, quod negat; negatio autem dicta solum excludit per se formaliter ens, quod negat, ab statu existentiali, non verò ab vilo tempore, ut dictum est. Secundum, quando prædictum ens aliquando existit, eius existentiam præcisè sumptam indifferenter ad quoduis tempus dari intra statum existentialem; sicque intra eundem statum negationem ei contradictoriè oppositam cum simili indifferentiâ dari non posse; & consequenter neque in vilo tempore: quia quod intra statum existentialem non datur, in nullo tempore datur: cum prius sit existere; quàm in aliquo tempore existere, ut constat.

156 Respondeo, negationem quidem entis non affixi determinato tempori dumtaxat excludere, formaliter existentiam eius præcisè: atque adeo ex vi excludendi eam formaliter in nullo tempore eam existere, sed tantùm in statu existentiali præcisè, etiam, quando citra omnem controuersiam existens est; uti euenit quando ens negatum nunquam existit. Alio tamen titulo in tali casu existit illa in omni tempore: quia scilicet licet non formaliter, consequenter tamen excludit illa ens, quod negat, ab omni tempore; quatenus intimè, & necessariò est connexa cum negationibus durationum ipsius entis omnibus partibus temporis correspondentium: quæ negationes, sicut & durationes quas per se formaliter remouent, suoapte conceptu sunt per se affixæ ipsis partibus temporis. Quæ doctrina iam à nobis in præcedentibus exhibitæ est. Per eamque patet, quid sit dicendum ad primam argumenti facti illationem. Per quam profectò nihil speciale profertur pro casu, quem modò versamus. Siquidem difficultas, quam obtendit, ab omnibus est eleuanda, etiam pro casu, quod non existente in vilo tempore, eate negato, citra omnem controuersiam est existens negatio eius. Vel eoque saltem titulo est ab omnibus asserenda existens in omni tempore, quod nulla omnino ratio est, cur asseratur existens potius in vno, quàm in alijs temporibus; nec potest existere, & in nullo tempore existere iuxta doctrinam statutam supra quæst. 6.

157 Ad secundam ergo argumenti oppositi illationem, quæ magis ad casum nostrum facit, respondeo deinde, quamuis ens determinato tempori non affixum ex se sit indifferens ad durandum in quolibet; attamen nec potest non durare in aliquo, si existit, iuxta doctrinam statutam dicta quæst. 6. nec potest non esse determinata in parte determinata temporis duratio, quam, si

existit, habet de facto. Quo fit, ut quotiescunque existit, in gradu etiam determinato status existentialis determinatæ temporis parti correspondente debeat existere. Cumque status existentialis latitudinem habeat penes latitudinem temporis, sine quo nequit esse, eiusque gradus diuersi velut diuersi status sint in ordine ad suscipienda sine contradictione contradictoria extrema prout num. 154. dictum est. Consequens est, ut, cum ens prædictum in vno gradu, in vnoque temporis parte existit, & durat de facto, locus detur, ut eius negatio absque vllâ contradictione in alio gradu, in aliâque temporis parte existat, & duret. Indifferentia enim, quam tale ens præcisè à nobis consideratum habet ad existendum in quolibet gradu status existentialis, non facit illud de facto extensum ad omnes, proindeque neque de facto excludens suam negationem ab illis; sed in eo signo præcisionis velut suspensum manet, & expectans durationem, per quam de facto determinetur aut ad integrum statum, si sit duratio in toto tempore, (ut fortasse est possibilis de quo alibi), aut ad vnum eius gradum præ reliquis, si sit duratio in vna parte temporis etiam præ reliquis, qui est casus, de quo nos tractamus, in quo subinde locus superest, prout dictum est, ut in aliquo reliquorum graduum, in aliquaque reliquarum temporis partium negatio supradicti entis existere, & durare possit sine contradictione. Quo tota doctrina nostra, & communis à technis sibi obtentis libera manet.

QVAESTIO VIII.

Virum veritates quiditatuæ entium non existentium tum possibilem, tum etiam impossibilem aliqua ratione dici possint esse in tempore. Et qualiter.

158 **S**uppono primò (ut aliàs supra disput. 5. quæst. 10.) ex dictis in Pharo Scient. disput. 10. infinitas esse veritates quiditatuas, seu pertinentes ad statum quiditatuæ entium non existentium tam impossibilem, quàm possibilem. De quo ibi plura.

159 **S**uppono secundò, eiusmodi veritates neque in loco, neque in tempore dici esse cum omni proprietate, & rigore; quia sic solum censentur esse in loco, & in tempore res actualiter existentes; quales dictæ veritates non sunt. Difficultas igitur modò est, an aliquo modo, tamen minus proprio, eiusmodi quiditatuæ veritates in tempore esse dici possint.

Propositio 1.

160 **E**ns siue possibile, siue impossibile, quod suoapte essentiâ ita est affixum alicui determinatæ temporis parti, ut non possit non in eâ durare, si existeret, etiam quiditatuè consideratum, dum non existit, in tali tempore esse venit dicendum, in eoque

subinde habere omnes suas veritates quiditatiuas.

Quia vna ex veritatibus quiditatiuis talis entis ceteras omnes cum ipso identificatas transcendens est, illud de suo tali temporis parti correspondere, siue ipsi affixum esse. Sic quauis duratio hodierna possibilis etiam quiditatiue considerata cum omnibus suis quiditatiuis veritatibus hodie esse dicenda est, quatenus snapte essentiali habet, esse durationem hodierno temporis correspondentem quoad totam suam physicam entitatem. Tantumdemque est de quauis duratione hodierna possibili, hoc ipso, quod ex conceptu suo est duratio hodierna, de ceterisque similibus entibus.

Propositio 2.

151 Ens siue possibile, siue impossibile, quod snapte essentiali est indifferens ad existendum in quouis tempore ex hypothesi, quod existat, ad subeundamque proinde ex eadem hypothesi durationem superadditam cuius temporis correspondentem iuxta doctrinam statutam quaest. 1. tamen conceptum seorsim cum praecisione ab omni duratione nullibi esse concipiatur, re tamen ipsa quoad suam quiditatem, quoad omnesque suas veritates quiditatiuas semper, seu in omni tempore successiue esse dicendum est, quantumuis existens non sit.

Quia huiusmodi ens, licet prout praecisum ab omni duratione superaddita in nullo tempore concipiatur esse, non solum, quando quoad esse quiditatiuum, sed etiam, quando quoad esse existentiale concipitur; eo quod a sola duratione superaddita fortiri potest esse in aliquo tempore; re tamen ipsa, quia intra statum quiditatiuum, consortium habet cum omnibus propriis durationibus correspondentibus snapte essentiali omnibus partibus temporis successiue fluentibus, non potest non intra talem statum ab ipsarum quiditate fortiri, esse quoad quiditatem successiue in omnibus temporis partibus; uti ab earum durationum existentia fortiretur esse quoad existentiam in illis, si simul cum ipsis existeret; cum eisdemque subinde haberet consortium intra statum existentiale. Cuius ratio conspicua est, ut dicebamus in simili quaest. 10. citata disput. 5. Quia, sicut, quod haberent omnes dictae durationes per se existentia, si existerent, id habent quiditatiue, dum non existunt, iuxta proposit. 1. ita quod praestarent, si existerent, enti praedicto existentia, id praestant ipsi quiditatiue, dum non existunt; ponere videlicet illud in omnibus partibus temporis, quibus ipsa respondent. Etenim, ut est essentiali cuius durationi hodierna praedicti entis existere hodie, si existat; ob idque etiam quoad quiditatem dicitur ea hodie esse. Ita est essentiali coniuncto ex tali duratione, & tali ente sumpto indiuisim existere hodie, si existat; ob idque illud pariter etiam quoad quiditatem esse hodie dicendum est. Tantumdemque est de coniuncto eiusdem entis, & qualibet alia ipsius duratione cuiuslibet alij parti temporis correspondente.

162 Ex his inferitur, ens quoque affixum snapte

essentiali determinatae temporis parti in ceteris omnibus successiue esse quoad suam quiditatem, quoad omnesque suas veritates quiditatiuas per superadditas durationes talibus partibus correspondentes snapte conceptu. Quamquam enim huiusmodi superadditae durationes impossibiles sint quoad statum existentialem: quia prorsus repugnat, ut ens vni parti temporis affixum snapte essentiali per superadditam durationem existat in alijs temporis partibus, ut dicemus quaest. 9. nihilominus eo ipso, quod tales superadditae durationes, quantumuis impossibiles, ex conceptu suo quiditatiuo sunt durationes talis entis in talibus temporis partibus, non potest non ens ipsum reddi ab illarum consortio intra statum quiditatiuum habens in eisdem temporis partibus suum esse cum omnibus suis quiditatiuis veritatibus, non minus, ac redditur ens non affixum vlli temporis parti a consortio suarum possibilium durationum iuxta nuper dicta, prout etiam diximus in simili supra disput. 7. quaest. 10. Id quod intelligendum est de durationibus superadditis enti praedicto cum diuisibilitate penes diuisibilitatem temporis, cum indiuisibilitate, per sui que subinde replicationem respondentibus temporis diuisibili, eoque aut finito, aut infinito vel ab altero dumtaxat latere, vel ab utroque; quas etiam non solum respectu entis praedicti, sed respectu cuiusuis alterius esse impossibiles vniuersae statum relinquimus iam supra quaest. 3.

Vnde rursus inferitur, ens indifferens ad existendum in quouis tempore non solum correspondere omni temporis quiditatiue sumptum per durationes sibi possibiles eandem, ac tempus ipsum diuisibilitatem habentes iuxta statutam propositionem; sed insuper per durationes sibi impossibiles indiuisibiles relate ad tempus, atque adeo non per suarum partium distributionem, sed per sui totius replicationem correspondentibus temporis diuisibili, eoque vel finito, vel infinito aut ab utroque latere, aut ab altero.

164 Ex quibus denique inferitur, nullum esse excogitabile ens siue possibile, siue impossibile, (loquor semper de impossibilibus habentibus in se quiditatem iuxta doctrinam datam in Pharo Scient. disput. 11.), quod consideratum quiditatiue non correspondeat successiue omnibus omnino partibus temporis vna cum omnibus suis passionibus, cum omnibusque suis durationibus iam impossibilibus, quam possibilibus, tam respondentibus etiam quiditatiue sumptis per se ipsas, quam per alias superadditas durationes eisdem temporis partibus.

165 Ex quo tandem sequitur in singulis instantibus temporis successiue esse intra statum quiditatiuum omnia omnino entia excogitabilia, a Deoque cognita tum impossibilia, tum possibilia; (sub quibus durationes etiam entium complectimur; quia quaedam entia sunt); atque ita in singulis instantibus temporis intra statum quiditatiuum infinitas infinita aggregata esse entium, quorum multa possibilia, pleraque vero impossibilia sunt relate ad existentiam. Hoc tamen non interest ad rem. Cum veram nihilominus a Deoque vere indicabilem quiditatem habeant intra talem statum, ut ponimus ex dictis disput. 11. citata Phari Scient. veretque subinde quoad illam singulis instantibus temporis possint correspondere; de factoque subinde correspondent: nec possint non correspondere, prout constat ex dictis.

165 Supererat hic inquirendum, an etiam veritates conditionatæ tum quiditativæ, tum existentiales, quæ entibus absolute non existentibus reuerâ conueniunt iuxta doctrinam de eorum statibus traditam in Pharo Scient. disput. 10. etiam dicendæ sint aliquo modo esse in tempore, siue in partibus temporis; & in quibus. Cui quæstioni respondeo vno verbo, in eo tempore, in ijs ve temporis partibus dici debere veritates conditionatæ esse, in quibus essent absolute ipsi correspondentes, casu, quod earum conditiones purificatæ essent. Quia in quo tempore vnumquodque esset absolute reuerâ, casu, quod purificaretur conditio, sub qua est verum conditionatè, in eodem vtrique venit haud dubiè dicendum esse illud sub conditione, dum non est purificata conditio, sed tantum supposita per hypothesim. Et quoniam omnes veritates quiditativæ absolute in omni tempore sunt iuxta dicta; eodemque iure in omni tempore erunt veritates quiditativæ conditionatæ, si, purificatis conditionibus, transeant in absolutas, in omni pariter dicendæ sunt esse iam modò ipsæ veritates conditionatæ. Quoniam item omnis veritas existentialis absoluta in aliquo, aut in omni tempore necessariò esse debet: quia non potest quidpiam existere, & in nullo tempore existere, vt supra quæst. 6. statutum est; proindeque vnaquæque veritas conditionata existentialis, si, purificata conditione, in absolutam transeat, in aliquo, aut in omni tempore similiter esset. Consequens est, vt etiam num vnaquæque veritas conditionata existentialis in eo tempore aut finito, aut infinito dicenda sit esse, in quo esset in absolutam translata per purificationem conditionis.

167 **O**bservandum tamen est ad extremum, quemadmodum de veritatibus quiditativis absolutis, aut de conditionatis tum quiditativis, tum existentialibus entium absolute non existentium dicitur, eas esse reuerâ in tempore vel finito, vel infinito, ita pariter dici posse de veritatibus similibus entium absolute existentium prout in suis statibus concipiuntur, reuerâque sunt antecedenter ad existentiam absolutam talium entium, & præscindendo ab illâ. De vtrisque enim prout in suis statibus præscidentibus ab existentia absoluta eadem, quod ad rem attinet, ratio est.

QVAESTIO IX.

Qualiter vnum, vel plura entia cum vnâ, vel pluribus durationibus in vnâ, vel pluribus temporis partibus comparata se habere possint.

168 **N**onnulla alia, quæ de duratione rerum in tempore aduertenda restant, per analogiam ad dicta in simili supra disput. 5. de vocatione rerum in loco in hac quæst. sub præfixo titulo à nobis colligenda sunt; & per sequentes propositiones edisterenda.

Propositio 1.

169 Plura entia tam spiritualia, quam corporea, tam substantialia, quam accidentalialia simul in eodem tempore temporaliter penetrata possunt existere naturaliter. De factoque existunt.

Propositio est certissima. Quia ita se habent omnia entia spiritualia, & corporea, substantialia, & accidentalialia creata à Deo, quæ cum Deo ipso in toto Vniuerso simul in eodem tempore de facto existunt, & perseverant.

Propositio 2.

170 Aliqua entia sunt, quæ naturaliter simul in eodem tempore temporaliter penetrata non possunt existere. Aliqua autem, quæ neque supernaturaliter possunt.

Prima pars propositionis constat in entibus, quæ naturaliter sunt opposita aut respectiuè ad idem subiectum, vt plures formæ respectu eiusdem materiæ; summus calor, & summum frigus respectu eiusdem corporis; plures præsentia in pluribus locis respectu eiusdem entis; plures præsentia plurium corporum respectu eiusdem loci; & similia. Hæc namque extrema, qua ratione sunt inter se opposita, in eodem tempore simul existere non possunt, vt constat. Vt sicque propterea etiam respectu eiusdem temporis opposita sunt.

171 Secunda autem pars propositionis constat similiter in entibus, quæ non naturaliter solum, seu physicè, sed metaphysicè, & simpliciter sunt inter se opposita, adeò, vt contradictionem implicet, ea coniungi aut in eodem subiecto, & consequenter item in eodem tempore; vt sunt iuxta probabiles sententias peccatum mortale, & gratia; assensus, & dissensus; amorque, & odium eiusdem obiecti: aut per se primò in eodem tempore; vt sunt durationes affixæ essentialiter diuersis temporibus; cognitio essentialiter vera de negatione præsentis alicuius rei, & res ipsa; & vniuersè quilibet binarius entium, quorum alterum metaphysicè cum alterius negatione est conexum.

Propositio 3.

172 Impossibile est existere modum, qui existat in eadem parte temporis, aut saltem in immediatâ res, cuius est modus.

Dico, aut saltem in immediatâ. Quia sicut dantur modi, qui solum exposcunt suapte essentia, quod existant in loco sibi immediato res, quarum sunt modi, iuxta dicta disput. 5. quæst. 13. ita censeo posibles modos, qui solum exposcant suapte essentia, quod existant in tempore sibi immediato res, quarum sunt modi. Vtrum autem sint huius generis de facto continuatiua rerum successiuarum, alibi suo loco dicitur. Præter hos autem, ceteros modos essentialiter postulare, vt simul in eodem tempore secum existant res, quarum sunt modi, apud omnes est in confesso. Nam id manifestè præferunt eorum conceptus, vt etiam ex dictis loco citato satis, superque constat.

173 Ex hac propositione infertur primò, vniuersum

nem

nem extremorum permanentium essentialiter potest, ut in eo tempore, quo ipsa existit, existat ipsa extrema. Quod etiam sentiunt omnes. Unde rursus fit, ut, si vno ex vno tempore ad aliud transeat, seu, quod est idem, per plures temporis partes perseveret, non possint non extrema, quæ vnit, similiter ex vno tempore ad aliud transire, seu per plures easdem temporis partes perseverare.

874 Secundo infertur, quamvis actionem essentialiter poscere, ut in eodem tempore, quo ipsa existit, simul existant tum principium, à quo ipsa fluit, tum terminus, siue effectus per ipsam productus. In quo item omnes conveniunt. Indeque etiam sequitur, ut quoties actio per tempus aliquod diuisibile perseverat, necessario per idem tempus debeant idem principium, & idem terminus eius perseverare. Perseverare, autem non solum de possibili, sed etiam de facto eandem actionem per tempus diuisibile, quoties idem eius principium, idemque terminus per tempus pariter diuisibile perseverat, uti cœnit sapientissime, vero similis mihi est. Quidquid contra sentiant nonnulli cum Card. Lugo tom. de Incarn. disput. 19. sect. 1. num. 20. ponentes omnem actionem identificatam cum duratione termini producti per illam, eoque iure essentialiter successivam, Cuius oppositum ego statui supra quæst. 1. proposit. 3. Sola perfectio actio productiva durationis, aut alterius entis per se determinato tempore affixi est alligata eidem tempore, quin possit ad subsequens transire; ut etiam ex præsentis propositione manifestè deducitur. Siquidem modus esse termini sui, sine quo iuxta illam in subsequente tempore existere nequit.

Propositio 4.

175 Vnum, & idem ens in pluribus temporibus simul existere, omnino impossibile est.

Propositio est evidens, statutaque iam à nobis supra quæst. 4. Indeque constat: quia plura tempora simul adesse, ut idem ens simul in illis possit existere, omnino impossibile est. De quo plura ibidem. Per quæ discrimen temporum, & locorum iterum manifestè se prodit. Siquidem planè est possibile, idem ens simul in pluribus locis existere posse iuxta dicta disput. 5. quæst. 12.

Propositio 5.

176 Pleraque entia existere naturaliter possunt, de factoque existunt in pluribus partibus temporis successivè. Aliqua verò nullo modo, adhuc supernaturaliter, possunt.

Prima pars propositionis manifesta est in omnibus entibus, quæ cernimus perseverare per tempus aliquod diuisibile. Ea namque successivè existunt in omnibus partibus eius. Secunda, autem pars constat in durationibus, in aliisque entibus, si quæ sunt, determinata temporis parti affixis suapte natura. Vnumquodque enim huiusmodi entium in solâ eâ parte temporis, cui suapte essentialità est affixum, non in alijs, potest existere. Quam quidem necessario debere esse indivisibilem, quando tale ens est indivisum quoad exten-

sionem temporalem, ex doctrinâ traditâ supra, quæst. 3. constat.

Sed dicit aliquis, Vbicatio determinato 177 spatio locali affixa essentialiter, & si non possit inde deesse calu, quod existat, potest tamen in alio insuper spatio per aliam præsentiam superadditam supernaturaliter ubicari, uti nos concessimus supra disput. 5. quæst. 15. Ergo, licet duratio ex suppositione, quod existat, non possit deesse ab ea temporis parte, cui essentialiter affixa est; poterit tamen per aliam superadditam durationem in aliâ insuper temporis parte, quando ea adest, supernaturaliter durare. Fateor, equidem, id fore possibile, si vera esset sententia possibilem reputans durationem indivisibilem quoad extensionem temporalem, & nihilominus affixam suapte essentialità temporis diuisibile. Quia facilius videtur, posse creaturam partim essentialiter, & partim accidentaliter durare in pluribus partibus temporis, quam, posse in pluribus partibus temporis omnino essentialiter durare. Verùm, quia supra quæst. 3. ut falsam reiici dictam sententiam; consentaneè ad doctrinam ibi traditam existimo modò, esse impossibile, quod duratio affixa essentialiter vni parti determinatæ temporis in aliâ insuper accidentaliter duret per aliam superadditam durationem. Quia semper videtur alienum à conceptu creatura, necessitatem essentialem habere ad existendum in aliqua temporis parte ex suppositione, quod semel sit existens in aliâ aut antecedente, aut subsequente, ut fieret in casu posito.

Propositio 6.

Ens successivè existens in pluribus 178 partibus temporis, in singulis seorsim potest, quæcunque possit, si existeret in qualibet solâ; dummodò in singulis seorsim eandem secum habeat peritissim circumstantiarum; sermoque fit de non affixis determinatæ temporis parti.

Ratio est in promptu. Quia, quando ens actualiter, & de præsentî correspondet cuius parti temporis earum plurium, in quibus successivè durat, in nullâ aliâ præterquam in illâ est actu, & simpliciter existens; quia cæteræ vel iam præterierunt, vel nondum accesserunt; proindeque ens in eâ parte temporis, quæ præsens adest, se habet in ordine ad posse, quæcunque alijs partibus non sunt affixa, ac si in eâ solâ existentiam haberet. Si ergo in eâ eandem virtutem, eandemque circumstantiarum peritissim habeat, quam habet in qualibet, etsi esset solâ: in eâ oritur eadem prorsus poterit ex non affixis alijs partibus, quæ in qualibet seorsim possit, etsi solâ esset. Excipio autem semper affixa alijs partibus temporis; quia certum est, ens prout existens in vna parte temporis non posse causare aut subiciuè, aut efficienter durationes, & alia accidentia suapte essentialità affixa alijs partibus aut præteritis, aut futuris: quia solum potest sic causare, quæ in ipsâ eadem parte temporis possunt existere: è quorum numero non sunt durationes, & accidentia dicta alijs partibus correspondentia, ut constat ex dictis.

Ex hac propositione sequitur, quoduis ens 179 ex perseverantibus per totum præsentem annum eadem posse hodie ex non affixis hodierno diei, quæ

quæ potuit heri, si hodie eadem virtute, adiumentis, & circumstantiis instructum sit, quibus fuit heri: eademque pariter nulli determinato tempori affixa potuisse illud sub eadem circumstantiarum peritasti in singulis diebus præteritis sumptis seorsim; foreque, ut possit itidem in singulis subsequendis. Arque similiter de similibus in vniuersum philosophandum esse, ad casus item specialioribus descendendo, quos sub hac generali regulâ comprehendisse sat modò fuerit. Cætera, quæ ad rem spectant, discrimenque, quod ad rem attinet, repertum inter ens existens in pluribus temporibus, & ens existens in pluribus locis supra disput. 5. quæst. 14. videnda sunt.

DISPUTATIO IX.

De æternitate Dei.

EX dictis disput. 8. de tempore, & duratione rerum in vniuersum non exiguum, deriuabitur lumen ad meliùs intelligenda ea, quæ de æternitate diuinâ dicenda sequuntur in præsentî disputatione.

QVAESTIO I.

Verum Deus sit æternus.

HOc adiectiuum æternus, æterna, æternum, bifariam accipitur. Primò propriè, & strictè pro habente durationem infinitam siue correspondentem tempori infinito aut à parte ante, aut à parte post, aut ab utraque. Secundò impropriè, & latè, siue hyperbolicè pro habente durationem valde diuturnam, seu longinquam. Quibus etiam duobus modis accipiuntur hæ particulae ab æterno, & in æternum. Nam prior in significatione propriâ, & strictâ significat durationem infinitam à parte ante, atque adeò principio carentem; & posterior durationem infinitam à parte post, atque adeò carentem fine. In significatione autem impropriâ, & latâ prior significat durationem valde longam à parte ante; tamen si principium habuerit: & posterior durationem valde longam à parte post; tamen si habitura finem. Vt enim iuxta communem loquendi morem sæpe per quamdam hyperbolem dicitur infinitum esse id, quod in suo genere valde magnum, aut longum est. Sic etiam per quamdam hyperbolem dicitur sæpe æternum esse id, quod in sua duratione est valde diuturnum. Et in posteriori quidem sensu lato, hyperbolico, & improprio sæpe particulae prædictæ accipiuntur in sacris Litteris. Dicitur enim Genes. 17. *Daboque tibi, & semini tuo terram peregrinationis tue, omnem terram Chanaan in possessionem æternam.* Et Iosue 14. *Terra, quam calcavit per tuus, erit possessio tua, & filiorum tuorum in æternum.* Cum tamen eiusmodi possessiones finem habuerint. Leuit. autem 25.

dicitur de seruis aduentitijs, *Et hereditario iure transmittetis ad posteros, ac possidebitis in æternum.* Et Deuter. 15. de seruo emptitio, *Et seruet tibi usque in æternum.* Cum tamen huiusmodi seruorum possessio, & seruitus finienda proculdubio in tempore erat. Sæpeque alibi habentur similia. Frequentiùs tamen dictæ particulae in priori sensu proprio, & stricto vsurpantur in sacra Scripturâ. Qualem citra omne dubium habent loca sequentia Math. 25. *Discedite à me maledicti in ignem æternum.* & infra, *Et ibunt hi in supplicium æternum. Iusti autem in vitam æternam.* Ioan. 6. *Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum.* & rursus, *Qui manducat hunc panem viuet in æternum.* Actor. 18. *Et crediderunt, quotquot erant præordinati ad vitam æternam.* 2. ad Corint. 4. *Id enim, quod in præsentî est momentaneum, &c. æternum gloriae pondus operatur in nobis &c. Quæ enim videntur temporalia sunt; quæ autem non videntur æterna.* Et alia huiuscemodi sexcenta præter ea, quæ subijciemus postmodum.

Propositio I.

De fide est, Deum omnino æternum esse, atque adeò nec principium aliquando habuisse; nec finem aliquando fore habituram existentiam eius.

Id enim testantur passim sacra Scripturæ. Dicitur namque Genes. 21. *Nomen Domini Dei æterni.* Exod. 15. *Dominus regnabit in æternum,* & ultra. Deuter. 32. *Viuo ego in æternum.* Tobiz. 13. *Magnus es Domine in æternum; & in omnia sæcula regnum tuum.* Psal. 9. *Dominus in æternum permanet,* & infra, *Dominus regnabit in æternum, & in sæculum sæculi.* Psal. 47. *Quoniam hic est Deus Deus noster in æternum, & in sæculum sæculi: ipse reget nos in sæcula.* Psal. 102. *Miseri cordia autem Domini ab æterno, & usque in æternum super timentes eum.* Prouer. 8. *Ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret.* (Sermo est de Sapientia à Deo indistincta). Ecclesiastici 18. *Qui viuit in æternum, creauit omnia simul.* Iliaz. 40. *Deus sempiternus Dominus,* & cap. 57. *Excelsus, & sublimis habitans æternitatem.* Michea 5. *Egressus eius ab initio, ab itinibus æternitatis eius.* (Sermo est de processione Verbi æterni) Baruch. 4. *Exaceruastis eum, qui fecit vos, Deum æternum.* Ad Roman. 16. *Præceptum æterni Dei.* Similiaque alibi sæpissimè. Nec dicat quispiam, eiusmodi loca de æternitate impropriè, & latè sumptâ pro duratione valde diuturnâ, tametsi finita, intelligi posse. Hoc namque dicere, nefas esset. Tum quia verba sacra Scripturæ præsertim toties repetita in sensu maximè proprio accipienda sunt, quando ex tali acceptione nullum absurdum sequitur. Vti euidenter euenit in præsentî. Tum quia prædicta loca de æternitate propriè sumptâ pro duratione infinitâ intellecta semper sunt ab omnibus Patribus, & ab vniuersâ Ecclesiâ catholicâ. Tum denique quia sacra Scripturâ, ut omnem ambiguitatem excluderet, per alia sæpe verba ab omni ambiguitate prorsus immunita talem Dei æternitatem strictam, & propriam, omninoque subinde infinitam adstruxit, ut cernere est Tobiz. 9. à Deo Israel, *qui regnat in sæcula sæculorum.* Psal. 89. *Priùsquàm montes fierent, aut formaretur terra & orbis, à sæculo, & usque in sæculum tu es Deus.* Psal. 101. *Tu autem*

77

178

179